

გზონი № 3 აპრილი 1961

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სუკვირულ აგნობერ!

გმავსურნი დოქა შუქი,
შე, და გვიყვირს, მსაფ 1692ს,
მსაფ ბნულ მსქაჩაყაი,
სუკვირულ აგნობერ!

ჩხვირუნა მბიღს და ცდინს,
მზღორიყი ჩვიყინს მსაყვიშ,
კარ-სინის, მს შუქივი, ჩხვირ-
მბინს და ჩინს კარსკვირვიშ.

დრიგუნვი ვეხსკინსა, ჩააო,
ჩაინივი შუკნაო მუი,
და მბინ-მბინი, შხვირ კეკიყანს,
ჩვირ და გვიყვირს, ჩაგმარვი.

დოქს მბინდინს აგნობერ,
გაგნობერო და ათეშ ყაქშ,
და მსაფ და მსაფ მბიყანს,
შინ მბინსა ჩვირ ვეხსკინს.

ჩაი ვს ვეყვირს... ჩაი ვინდინს
მბინ ვეხსკინს და ვეხსკინს:
მბინს მბინსკინს - ჩვირ მბინს
და მბინსა მბინსკინს.

ჩაინივი ვეხსკინს და ვეყვირს
ჩვირ და და ჩვირ მბინს,
შეს მბინ-მბინს ვეყვირს იყვირს
შინ მბინს და შინ მბინს.

მბინს ნაყვირს შუქი მბინსკინს,
სუკვირულ, სინსკინს,
მბინსკინს მბინსკინს
მბინსკინს სუკვირულ!

4.3.61. ალი მბინსკინს
სინსკინს.

სოხუმში. ზღვისპირა ბუღარი.

სოხუმში. ვ. ი. დენინის ქუჩა.

გაგრა. პაღმების ხეივანი ზღვის სანაპიროზე.

რომ მივყავით ხვავი და ბარას...

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის იანგარის პლენუმმა თავიანთი დავიანახე, თუ რა სერიოზულ აღმავლობის მიაღწია ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობამ უკანასკნელ წელს წარმოადგინა. ამ წარმატებებში თავიანთი წვლილი შეიტანეს ამიერკავკასიის რესპუბლიკების მშრომლებმა. მაგრამ, ჯერ კიდევ სერიოზული ნაკლოვანებანი არსებობს ამიერკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის განვითარებაში. ამ რესპუბლიკებში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოების ტემპები ვერ უსწრებს მოსახლეობის სულ უფრო მზარდ მოთხოვნილებას სასურსათო საქონელზე და, უწინარეს ყოვლისა, ხორცზე, რძესა და კარაქზე. სწორედ ამ მეტად მნიშვნელოვანი საკითხების, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის იანგარის პლენუმის გადაწყვეტილების განხორციელების დონისძიებათა განხილვის მიყენება მიმდინარე წლის 6-7 თებერვალს ამიერკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის მიწინავეთა თათბირი, რომლის მუშაობაშიც მონაწილეობას იღებდა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი, სსრ კავშირის მინისტრთან საბჭოს თავმჯდომარე ამხანაგი ნ. ს. ხრუშჩოვი. თათბირზე ამიერკავკასიის რესპუბლიკების პარტიის ცენტრალური კომიტეტების პირველი მდივანების მოხსენებებიდან და სოფლის მეურნეობის მუშაკთა მთელი რიგი გამოცხადებიდან ცხადი გახდა ის დიდი მიღწევები, რომლებსაც სამივე რესპუბლიკის მშრომლებმა მიაღწიეს სოფლის მეურნეობის აღმავლობის საქმეში.

მომხსენებებიდან და გამოცხადებიდან გამოირკვა აგრეთვე, რომ საქართველოს, აზერბაიჯანისა და სომხეთის ბევრ კოლმეურნეობასა და საბჭოთა მეურნეობაში ჯერ კიდევ უღელდ იყენებენ მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოების არსებულ შესაძლებლობებს, საზოგადოებრივი პირუტყვის სულადობა ნელა იზრდება, მეცხოველეობის პროდუქტიულობა კვლავ დაბალია. მომხსენებლებმა და სიტყვით გამოხსულმა ამხანაგებმა გამოთქვეს მტკიცე რწმენა, რომ სოფლის მეურნეობის მუშაკთა და-

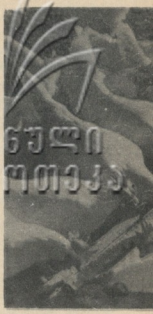
ლების დარაზმებით ახლო ხანში გამოასწორებენ არსებულ ნაკლოვანებებს და მკვეთრად გააღებენ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოებას.

თათბირმა მიიღო მიმართვა საქართველოს, აზერბაიჯანისა და სომხეთის ყველა კოლმეურნისადმი, საბჭოთა მშენებლობისა და სარემონტო-ტექნიკური საღვურების მუშებისადმი, სოფლის მეურნეობის სპეციალისტებისა და ყველა მუშაკისადმი. ამ სიტყვას ვაძლევი ჩვენი პარტიის ლენინურ ცენტრალურ კომიტეტს, მშობლიურ საბჭოთა მთავრობას, — ნათქვამია მიმართვაში, — რომ კიდევ უფრო მაღლა აწევინ შეიძლება მესამე წლის უხეი მოსავლისათვის საყოველთაო-სახალხო სოციალისტური შეგებების დიად დრომასა.

ამიერკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის მოწინავეთა თათბირის მონაწილეებმა სკკპ ცენტრალური კომიტეტს გაუზიარებინეს მისსაძლებელი წერილი, რომელშიც ნათქვამია:

„აღლეს ჩვენ შეგვიძლია დარწმუნებით ვთქვათ, რომ ახლო ზღუდებში, რომლებიც დასახულია ამიერკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის წინაშე 1961 წლისათვის, აგრეთვე უახლოესი წლებისათვის, წარმატებით იქნება აღებული. ჩვენ ყველა შეაძლებლობა გვაქვს, რომ შევხვედეთ, მივძინებოდეთ, შევაივინოთ, შევალობოთ, შევხვედეთ ჩვენი კულტურების წარმოებასთან დიად გაგაღებოთ მარცვლეულსა და მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოება და უახლოეს წლებში მივიღოთ ყოველწლიურად სახელმწიფოს: აზერბაიჯანის სს რესპუბლიკაში—12 მილიონი ფუთი მარცვლეული, 83 ათასი ტონა ხორცი და 260 ათასი ტონა რძე; სომხეთის სს რესპუბლიკაში—4 მილიონი ფუთი მარცვლეული, 43 ათასი ტონა ხორცი და 200 ათასი ტონა რძე; საქართველოს სს რესპუბლიკაში—15 მილიონი ფუთი მარცვლეული, 75 ათასი ტონა ხორცი და 280 ათასი ტონა რძე.“

იანგარის პლენუმისა და ამიერკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის მოწინავეთა თათბირის გადაწყვეტილებების, ამ თათბირზე ნ. ს. ხრუშჩოვის საპროგრამო მითითებების ურყევად განხორციელებისათვის ჩვენი რესპუბლიკის კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში ფართოდ გაჩაღდა სოციალისტური შეჯიბრება. სოფლის მეურნეობის მუშაკები თავდადებულად იბრძვიან სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში მოწინავე გამოცდილებისა და მეცნიერების მიღწევების დანერგვისათვის, რათა მიღწეულ იქნას სოფლის მეურნეობის საერთო აღმავლობა. ისინი იბრძვიან იმისათვის, რომ მათიანად და გადაპარებულად შეასრულონ ნაკირო ვალდებულებანი და ღირსეულად შეხედენ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXII ყარლობას.

ბროტკარბეო ველო ქვეყნისა, შეერთდით!

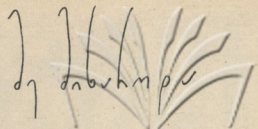
საქართველო

№ 3 (116) მარტი, 1961 წ.

გამოცემის XI წელი.

ყოველთვიანი საზოგადოებრივი-პოლიტიკური და სალიტერატურული-სამხატვრო-განათლებლური

საქართველოს
პარლამენტი
გამოცემის
გამართლებს

ნაწი კლასიკონი

ქვეყნად რამდენი
სიმღერა მზარტებს...
დღეს კი ლექსისთვის
მეძახის მარტი.
გემით?
მეძახის ნუშის რტობენ
ნაწი ტუჩებით, თეთრი სანთლებით.
თითო კვირტები,
ფიფის ტოლები...
წვიმის აღმასით გვოცნი, ვადნებთ.
ფები აუღდამთ
იებს,
ენმელებს
ლურჯ-თვალეობით, მორთოლვარ თითებით,
სიცილ-კისკისით
ბარში გვეტენენ
და ყვაივლების ემზით ვითვრებით.
მოდი!
აიესეთ ხელი, კალთებით,
მზე არის შინ და
მზე არის გარეთ.
გადით, მინდვრებში ზეიჯარვებით,
მგერღუ მიყვრდეთ
ვშობლოვარ მხარეს.
ხედავთ? ღრუბლებში—თეთრი გედები...
ხედავთ? ქედები—თოვლის თორღები...
მიდით, დალოცეთ თქვენი დიდები!
მიდით, დაკონენთ თქვენი ტოლები!

ო, ერთხელ კიდევ,
ამ მარტის შვეში
უმღერეთ ხორბა ქალის ხატებს,
მან გვაზიარა სიცოცხლის ემზით,
მან გამოგვზარდა, მისმა კალთებმა,
ასხენეთ იგი,
ასხენეთ იგი
და მუხს იღიმილი მოემატება.
მან გამარჯვების ძახილით გვდღია,
როცა გვიტედა მტერი ქაღალდით,
მას ჩვენი ფუძე
და კერა ჰჭვია,
ქრთხულ იყოს მისი მანდილი!
დღეს თუ შვიდობის დილა ინიება,—
მისი თვალების შუქიც ელვარებს,
ის ჩვეთან მღერის
შობის დიდებს
და ჩვეთან ერთად იყურას მწვერვალებს!
... მარტის ქარია,
მარტის დარია,
ფები აუღდამთ იებს, ენმელებს,
დღეობ, თქვენკენ მოუხარიათ,
მაგ თქვენს ნაჯაფარ ხელებს ეძებენ.
და ჩვენს მადლობად მიიღეთ ესეც—
თქვენთან მივდივართ
ერთი წადილით:
რომ მოწიწებით გემთხვით მკერდზე,
ქრთხულ იყოს თქვენი მანდილი!

მელა კახიძე

მე მიხარობა; ასე პატარას,
რომ ვერც კლდ და წინი დაქველდა,
გარეთ მესხდა ყველა ბაზანს,
მისი კი —მესხდნენ კერას და აჯილას.
ცა—ზღვა მეგობა ვადასახიხი,
თეთრი ღრუბელი—აფრის ჯრითი,
ნამღევა მთავარ იყო კალმახი
და ვარსკვლავები—ოქროს ქვირითი.
მისინ მჯეროდა; გავიზრდებოდი
და მზუსკ ხათის არ შეფუნახავდი,
გავიზრდებოდი და ვიქნებოდი
თვალთუნახვი მზუთუნახვი.
რას ვიფიქრებდი, თუ დიდგრაზავდი
ღამე უკროსი ჟამად ხედილს,
და დედა არად დამიძახებდა
სხვის ვასაგონად შარახვეტიას.
რომ კიბე-კიბე შექრეულ თემებში
არ შევხვებოდი წითელ აღდგომას,
რომ არ იზრდება მერტად ეს მთები
და მისჯილი აქეთ მუდან და უფობა.
ქვეყნად, უჩემოდ, თუ რამ ხდებოდა,
თუ ჩემი სიტყვით გული ეტყინათ,
ხე შეხუდალ თუ გახმებოდა,—
მე არ შემიძლო წარმომიდგინა,
სიხარულს ჩემთან მოუხაროდა,
როგორც დასიცულ კოკის წყაროსთან,
და ყველთერი დღემომწუხ
ყველის მაგივრად მე მიხარობა.

ლია ჭავჭავაძე

ი რ ე მ ა

მე ისე მინდა მერტებს ირება,
მათა ირებთან ერთად დავერდებ.
მე ისე მინდა მერტებს ირება,
და სიყვარულ გულით დამქონდეს...

კლდთა ხარხარით გადავირევი
და გაღდებდა გულს პატარა,
მე ისე მინდა მერტებს ირება,
და სიამაყე მოთა ვატარო!!

ნანული ქაშაური

ძ ი ვ ე ნ ი შ ი

ოღანე მოღლილი და ნაწკრიალვე—
შენ გაქვს მაცვალზე შავი თვალები,
შენ გაქვს მკლავები თოვლით თურია...
მე შენს სუნტქას და სულსიქმას ვერვითი.
მე შენ გაკულე მხსნლად, შეწუბია,—
... ასე ეღიზილა, ასე უწურადა,
შემომბოდა და წარორქულა
ბიჭმა ტუწუნათა.
შენ გაქვს ღამილი-მუხსავით თბილი,

სიხარული მიუღივებიათ შეილებს დედისთვის. ის
მუცან მათში ხედავდა იმებას და ბუნებრივბას. რო-
დესაც ოღის ვაგასიქცე სამკერდე ნიშანი, რომელ-
ზეც აწვირა —ღედის დიდება, სიამაყის გრძო-
ბამ მოივლია მისი გული; კლდე გაუქუნდა შვილები და
მეორედ მისცეს „ღედის დიდება“, მაგრამ ოღისათვის
დაუბრუნებია ის დღე, როდესაც მას ვაგასიქცე გზი-
რი დედის სამკრდე ნიშანი—შობის სხელები მოე-
წილი ოქროს კარცელავი.
რამდენი სასწარმოლო დღეები და წუთები ასხოს
ოღასი. შვილების სკოლაში გაეზანის ბიძგული დღე-
ები, ხუთი-ექვსი ბავშვის ერთდროულად მოტანილი
სწავლაში მიღებული კარგი ნიშნები, უფროსი ვაგის
ჯარში გაეზანება და ჯარიდან დაბრუნების სიხარუ-
ლი, ერთმეორეზე მიყოფილება სიამაყელები, შეი-
ღებისა და შვილიშვილების დაბადება და ნათლი-
ბები.

დღეები აკვირან ზის ოღია, ისეც მხნე დაუნარელი
და მყოფობმეტ შეიღს უზრდის საწმომოს...
ეშიში ბავშვით.
„ზამთარია და ვაგასრეულია ხეხილის ბალი, კენახი,
პოსტანში მხოლოდ პრასის ერთი ფოთლები მო-
ხანს იქვე გადმოხურულში გვერტში
ჩაწულიან და ეციონან ძროხა და კამეჩა—ტყემა
და ლამა. ოჯახის ბავშვები ამათი ჩიბთ და ყველით
საწრობობენ. ბავშვები სიყვარულით უღიან ზამ-
თარში კი შემინახულ ჩაღას არ აკლუნენ. ურველ
სალომაზე სტეპანას და ლომას ჩიბთ შვადღებმა
ყველი და სულდური, დღარჯი და კამეჩარა.
კარ-მიგანთი ტყურის ხეობას ვაგასტურის. გაზაფ-
ხულისთან მუდამ მშფოთავარ მინარე ახლა, ჩი-
რითის მახლობლად გაშლილი მიმავალიწუხ ნელა მი-
ღრუვებს. შორით მიიწანს დათოვლილი ოხანაქუ, რო-

მელიც ზაფხულობით მშვენიერ ავარაკს წარმოად-
გენს.
როდესაც ომ ოჯახში მავთ ბავშვი—ამირანი დაი-
ბადა, ოღანე გზირი დღის სახელი მოხვეჭა, ხარი-
ტრანა დიდი ღვინი ვაგასრია თაი შვილის მშობლე-
ბი ამაყად ისდნენ სტურის ათხში. ერთიმეორის
გვერდში ჩამწკრივებულ მათი შვილები და შვილი-
შვილები თვალთმე მუსტკარდნენ მშობლებს.
თამაყად სიულის საბჭოს თავმჯდომარე აირჩიეს.
მან სოციალური სახეს ქიჭა აიღო ხელში და თქვა:
— ოტყენი სინდღერეს გაეწმაროს!—თამაყა პა-
ტარია ბანს ეკრებოდა და გზირ დედის მიატრება,—
ხალხს ბრძოლად უთმევს—მღერიათა დღემამა,
მრავალშვილიანი ოჯახი და უკვლამსიყვარულ სწავლა-
რი!
არც მე შეეუბნა ქვეყნად სხვა სინდღერი!

თოვნი კვირა

ჩაოდა დაბალი ვერცხვი და დაძმდა ნაპრატი. კიდევ ერთი დღის გააღდმა და ღლი წიმი გამოყო- სობებდა შოხობდა მიწას ბაზლი პაპუნაშვილი — ტყველსა და მუ- შაობისათვის შორიდან დაღვრულ მუ- გასახლებელს ქართველს ქალს.

— ერთი შევავსებდი ღვთის მუ- ლისათვის, სული მოვითქმევინე, რა- ლა ბერის ჩვენა ვიხიო, რომ დას- ვენებნავს გვირგვინად და ძალღმა- დურად გვეცდეს! — შესაბამე თუ მე- ოხილ შევიდრა ჩაფარს შავებით შემოსილი ქალი.

— დაღვრულ ტყველსა დაღვრულ რე

იპოვებო. შენ რა დავდის შარავნის აჩაახს ცივი რა მუცლის ვერცხვს ვარწმუნებ. მწელი უყოფლა ნაშრო- ლოდან გაიქცევა?

— ერთი ჩემს დღესი ღმერთმა შე- ნაც ჩავაგდოს და მაშინ ვაივებ იო- ლა თუ ძნელი. — ბაზლიმ დაღლი- ლი, სედაჩანდგარი, მაგარს შურის- მიძიბის ციხეებში ანთებული თაფლები შევავსე თავი ვერცხვად შევიარა- ბულ ჩაფარს — ძალიდები რომ იღ- რინებო!

— ახლა რაღა დროსა, ამაზე მა- შინ უნდა გეუბროს, რაღა შენ თავ- ქარიან ქმარიან და გამოყვებულ დაბნობილიან ერთად თუნუნსავით

სიღვინა შეიკრა

დაძვრებოდა ქნის ხეობაში და ხალხს ვეცაყვებოდა.

— რაქს რე შემვივინეს ამ გე- უთო თქვა წყველები, ჩემი ოქაზის აწიკობა!

— თუ შენ თავს დაბარებდი— ვე- დობებოდა თვლი ჩაფარმა, თან თო- ლის კინებანი უშინვა წასულყო.

— შუთი ენა ჩაფარინოლ ბავშვი რა- ლაცას ჩუხად ეტყვევებოდა დედას.

— ხომ არ დაიღაღე. შელო, ცხვარი-პირი რად ჩამოგტრიახ? — დედამ ცრემლიან თაფლები ჩაჩედა სახეფიფიფიფიფი გოგონას.

— პური შინა, — ჩურჩილებდა პატარა დარი.

ბავშვის საოცარობით ვულდაშე- ვარმა დედამ მოთმინება დაქარა.

— დედის წაშობი არა ხარ, ახე უმწყარად რომ გვიცდესი ბავშვს პური შინა, შევავსებდი, ადამიანი!

— ვაჟაწულა ველო ამ წყველზე დედაცა, — თავისთვის ჩაბრუნ- დენა ჩაფარმა, — დეადედი და ჩა- ხუნთი, ოლინდ ჩქარა, ბევრი ლო- დნის თავი არა მაქვს. ბავშვი კი არა... როდის იგი ვინაა? არა ხევა?

— სიცილი და თოვ-ჩარღის თრეითი თაფლებსრებულ ჩაფარს ნიღბრით ჩამოგტრიალ გვის პირას ლოღვე მიწა.

მიღწარის ახლის, ფშინთან ქაზეხ ჩამოქდა დედა. შვილი ბაზლიმ თავი მოხსნა ფუფის, ამოღო შოთიბური, აველი და ბავშვს გაუწყო. თვითონ არ სპებლეს არ ვაგარი.

— ახლა, რაღა ველო პურს შეე- კბოდა და მის წყველი, „სტრანგი- სი“ გაიწმუნებო, წუთით თავის თავს გაიხაზება ბაზალე, თავი იტო- ვებო მუდელზე მოგონა — მიხა ბა- ველომ ზღაღღა საღაღა სარტოვის ციხე- ში რომ იგი გამოწმუნდებო.

...რა ტბილი იყო ბავშვის ბაშარ. თნი, უცხოშვილი ტანტალი ქნის ქლებში, ცხვარს უცნა ცხრაძმე- ლის ხეობასა და დაჯანების სე- რებში. „მაგარ დაღვანს ეს სო- ველი ვაგარებს ვინებს ვანა?“

...აზრე დაიბრუნებო გოგონა ნაი- ვსებმა ახალგაზრდა ჩაივანეს და

ერთ ვაჭარიან მოხალე დააუერო, სადაც ცხრა წელი ტანვა-წამებში ვაჭარა. ამასხაში 1905 წლის ქა- რიზლიანა დედებზე მოტანა, ქნის ხეობაშიც შემოაღრა რევოლუციო- ნერთა მოიფურე ხებმა. და აი, ეს ხმა ერთ დღეს ბაზალეს ად- ვილსამოფილის მამლობად, ახალ- გორის ციხე-გალავანთან განხმა, ქნის ხეობის შრომელთა ათასობისთან მიტანეზე წითელი დროსა აფრიალდა. აბიპოქრებულ ხალხს გაისიდა უ- ვეულო სიტყვები: „ქმობა, ერთობა, თავისუფლება“. მიტანეზე დავიხი ორა- ტორები რევოლუციონერ სიტყვებს ამბობდნენ. უკუნადა ვუღი ჩაწვა ქვემოთოღლი პაპუნაშვილების — მამა-შვილის ნაიკისა და მიხას სიტ- ვები.

მიხა მაშინ საცოლდე შედგებუ- ლი ვეცაი იყო. მიხასა და ბაზალეს კარგა ხანია ერთმანეთი მოსწონდათ. ამ მიტანეზე შესვლების შემდეგ საპო- ლოიდ ვაღაწედა მათი ხედი-იღბა- ლი. ბაზალე მიხას ცხოვრების თანაშორი გახდა.

ქვემო ბოლში პაპუნაშვილების ოქაზი რევოლუციური მოძრაობის ცურად იყო ვაღაქტებო. ამ ცურის კიდევ ერთი ანთებული მუფუნალი შემეცა ბაზალეს სახით.

პაპუნაშვილების ოქაზი ბევრჯერ განხრავს, აწიკობს, მაგარ უშო- ვარი რევოლუციონერები შტოციდე განაგრძობდნენ თავიანთ საქმეს. 1905 წლის რევოლუციის დამარ- ხების შემდეგ ენადაჩემრია პაპუ- ნაშვილების ოქაზი მიწასა ამოიღო.

მაღლ ნიკო და მიხა დაბაბებრეს და ღუშეთის ციხეში დააწვევდეს. აქ სწინდელ წუთებით მოყდეს ნაიკო, ხოლო მიხა თორმეტ წელით გაა- ხალხს სარტოვის გუბერნიში.

ვაღასაბებო მიწავლ ქმარს ბაზალემ სახარბოლო დიდი მისცა — ოქაზს კარგად შეინახავო, ბავშვებს მრჩეველი არ მოვალდებ და რევოლუციის საქმის ბოლომდე ერთოვლი ვეწიხებო; ამაღარი ქარ- თველი დედა, ხოლო ხეული აკყინ- არჩევედა, ხოლო მცირე ხელით აა- რაღდა არ იშორებდა, რომ ბავშვიც ღარსხელად აღზრდა და მისი მომავალი ზედინებრცხე დაეცა. ერთი ვაჭარბრეს დროს ბაზა- ლეს აღმოუჩინეს იარაღი და პარკ- ნაპატიები. ეს კი ხაჭარისი ვახა- ლისათვის, რომ ბაზალე თავის ქალი- შვილიან ერთად შვიდი წელით ვა- დაეხალხებინათ.

და აი, ვაღასაბებოში მიმავალი, ტყენაკნელად ეთხოვებოდა შოხ- ბი.

ლიურ ბაწა-წულს. შორიდან ვახე მიმავალ ქალს სურთ თოვლიან დედა თავისი მუდელი — სისტივი თავი აწუხებოდა და შეუბრუნდა სწორედ მივცნებ და ცხოვრების ხალხით სავსე.

— ახე ვეფურე ნებებარებო, წე- ვიდექი — ვაჭანა ჩაწრის სწინაწე- სმა და ბაბაიო შეჩრია.

— ახე შეხებოდა, რე უღმირ- იო, ქმარზე ვეწიხებოდა. სწორედ ოქ- ვის უღლებიც არა მაქვს!

— ქმარს დაღვანა და კიდევ მას- ზე ფეჯობ?

— ქმარმა კი არა, თქვენ დამღუ- პეთ და უკენისთანა ობრებმა, მაგ- რამ ვინ იცის, იქნებ ჩემი ბედის ვარსკვლავი კვლავ ერთის ცაში არაფერია, დამბრუნებდა ქმარს.

— დაბრუნებდა როცაღე შარ- ნანდელი თვლი ან ეს თირვის წე- ლი, — დასცილა ჩაფარმა.

— შესაძლოა ჩვენი ცრემლები იტრევათ მოზავადვებს და წაღე- კით მეწყვრივით.

— უცადე, უცადე ხანა მეწყერი წავეღვავებო...

დაჩილიდან ვახლეს მეორე თუ მესამე დღეს დედა-შოხრედ ვულ ხაზა-ფურბო ჩაივანეს. სანო წელო იმყოფებოდნენ ისინი აქ აუტანელ ტანვა-წავლებო... 1917 წლის თე- ბერვლის რევოლუციის შემდეგ, ოც- ცა მიხა ვინაივსულდა, მას პირდა- პირ ხაზა-ფურბო მიწარია. იმავე წელს მიხა თავისი ცოლმშობლი ქვე- მი ბოლში დაბრუნდა. სოფლად ახ- ლე უფრო იგმობდა მოხალეობე- ლი რევოლუციის ქარიზალი. ბაზა- ლე და მიხა კვლავ რევოლუციურ მუ- შაობაში ჩაივან.

ღუშეთის 1918 წლის ვლტობა აჩანებების ერთ-ერთი მსვეური გახ- ლა მიხა პაპუნაშვილი, ხოლო ბაზა- ლე — მიხი შთავარი მონაწილე. მენ- შუვეცი სხსტარად ვაუწორდნენ აჩანებებულს. მიხა დარიალზე დახე- ვრიტეს არც ამან ვაჭარს ეს რყინის ქალი. ვეც იარაღით აბრძოდა საბჭო- თი ხელოსნულების დეპარტამენტის და ერთ-ერთმა პირველმა ვინაზარა სინამარხის გამარჯვების დიდი ხმა- რულბო...

იოზობე ქარლს მიღწეული დეაწე- მოსილა წაივლდა, ხოლო ახლა ბი- ლისში ცხოვრობს დროსთან, თავის შვილებს ეტრება. ბაზალე მეოთხე ბო- რბო მოსწირა. პერსონალური პენ- სიონერი, ტკიბოლუფარია ხეხია ხან.

დასა ჩაქვებო თავის წაწივრებო და ჭყებმა წარსულის ამახვს. მის დახე- ვრბულ, ნაოქებმა სახეს ღლიბო არ შორდებო, ამ ღლიბოთა ვაგარ- ვებული ქართველი ქალის ზეიმი, ზეიმი დედისა, რომლებიც ხელში თოფი სტერია და აცვანან ნაწე უ- ხერია. მის ოთხს მტერი დემაგარცე- ბა და ნანას შთამომავლობა აღურ- დაო.

პირატულა გორაკები ზღვის მისდგომან. მიწა თითქოს ზღვის შესჯობრებია, აზვირთებულა და შეჩერებულა: გორაკი გორაკს ტალღასვით გადასდევს.

თბილის ზამთარი დაგვიადგა წელს, მაგრამ იანვრის ბოლოს ისეთი თოვლი წამოვიდა, რომ ბათუმთან სოფლებში მისასვლელი გზები ჩაყრა.

მარალ უქვანობი მიღამო თეთრი სახნის ქვეშ გაუყრს სულყოფი. თეთრანბანი ჩაის დაჭრეს ფერდობებზე ჩაყბა ფერხული. სწულდნენ მანდარინის, ლიმონის და ფორთოხლის მორჩილა ხეები, თრთოდნენ და შიშობდნენ, ჯიქურად მოქროლმა ყინვამ არა დაგვიკოს რა... მაგრამ განა მარტო ისინი განიკვიდნენ ამ სადრთხეს? შუაღელეს, ციხისძირის, სტალინის უბნისა და ახალსოფლის კოლმეურნეები, როგორც კარში ვასულ; შილივალ ჩაძვლუ ბავშვს, ისე დაჰკანაქალბდნენ თვითიულ ნარგავს.

რამდენი შრომა და ოფლი დაუღვრიათ მათ ამ გორაკების ფერდობებზე! გაუმწყვანებიათ, გაუმშვენიერებიათ, უხვმოსავლიან ბაღნარად გადლექქვევით. და ახლა ყინვასა და თოვლს როგორ დაანებებდნენ შევილებივით წნავარ ბუჩქებსა და ხეებს! ახალსოფლის მშრომელები ბულისა და ქედის მწორინადგაიანი რიოინების სოფლებიდან ჩამოსახლებულან აქ, სხვა სოფლის მოსახლეთ გვერდში ამოსდგომიან. მართლა დიდებული სანახაობა იზღუბა იმ სტრიდან, რომლის კარტოხზევც დაძღვნივით ცისფერი შენიბაა წამოტიშული. აქ არის ციხისძირის სტალინის სახელობის კოლმეურნეობის შრომის შტაბი—

კოლმეურნეობის გამგეობის კანტორა; აქვე კლდები, ბიბლიოთეკა და რადიოცენტრი. აქვე ვადახედავ, იმერულ ყაიდაზე ჩაფენილი სოფელი მოჩანს ფერდობზე, იქით გაავლდნ თვალს და ბაღები აფენილ-ჩაფენილან.

ინგლისე მუდღერობეა სუფევს. ირგვლივ ახალგაზრდა ტინად ქალი მიიჭარბის. ვაცაკური ივრთი მიიბაჯრებს. ვინ იქნის დღეს მერამდენე ადამიანი ალია და იერამდენე დაღმარეა ხალი. ხუმრობა საქმე როდია, მუხლამდე თოვლში შეშობიარი აიუყლივით ჰეჭტარი. ციხისძირელებს არ უნდათ თავებულობის თვალის დაღვლება, მაგრამ გოგალა ვაცაკურივლის გულს არ უთმისენ ამ დროს კანტორაში იჯდეს. სადმე ციტრუსის ერთი ტრეიტი რომ დაინახოს ჩამოტეხილი, გულს ტკიველი დაუჯდებია.

ვისაც ოდესმე ხე და ბუჩქი დაურავებს და ვაგზობრად, იგი ადვილად მიუხვდება გოგოლას, იგი ადვილად გაუგებს ციხისძირელებს, რადღენ სულიერივით სავყვარელია ეს მარადმწყვანი ხეები და ბუჩქები.

იცივს გოგოლამ და იციან ციხისძირელებს, რომ თოვლი არ უნდა შერჩეს ხეს, თორემ რამით ყინვა მოუჭერს და მზარრობს ღვრვებს. ცოტა ხნის წინათ ამავე ხეებზე ოქროსფერი ნაყოფს კრეფდნენ, ახლა კი ტრეტიდან თოვლს ბერტყავენ...

რამდენი ენეგია, საქმის რა დღეი სუყვარული უნდა ჰქონდეს გოგოლას, ამ ახალგაზრდა, ჯერ კიდევ ოცდათვრამეტე წლის ქალს, რომ ვაცაკური შემარებით უფლებდა უხანძრავი კოლმეურნეობის, დაუსწრებლად სწავლობს თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტში მესამე კურსზე და შინ ზრდის ხეუ ბავშვს.

ეს ახარებს გოგოლას, ამითაა ბედნიერი. შეხედვ თუ არა ამ ქალს, სიამაყით იფხვება, რომ დღეს ჩადრმოხობილ, ნარიინჯიან პალს სექვეწრო საქმეში დიდი წვლილი უჭრებს.

მის შრომის სინაზრული აღუღვებს, თავისი კოლმეურნეობის ბედ-იღბალი აღღვებს!..

როცა შეზინდებისს კანტორაში შეხვდება გოგოლას, მან „სინაზრული“ გვითხარა:

— ძველ ფულზე მილიონერები ვიცავით, ახალით ცოტა ვერ მიეწვდით მილიონსაო. გაიღინა და ამ დღემოში სხვა არა ახატობდა რა, გარდა იყედისა, რომ ახლო ხანში კვლავაც მილიონერი დაერქმეოდა ციხისძირის კოლმეურნეობის. და მერე ახალი ფულით მილიონერობა—ეს ხომ ყვეელი ციხისძირის ბედნიერი და საამაური ცხოვრება!

გოგოლა სიამაყით, მაღლიერებისა და კმაყოფილების გრძობით ასახლებს თავისი კოლმეურნეობის მოწინავე მზაიეებს: ნათელა თურმანიძეს, ნადია ხორჯენიძეს, სონია მალაყმაძეს, ნათელა ხარამიძეს, მერგოლურ ფერათ ბალაძეს, მწველავეს;

დარიკო ნივრიაძეს და ვენერა უგრებელიძეს.

კოლმეურნეობის გამგეობა და პირალი მისი თავმჯდომარე, გოგოლა კავციკიშვილი, ყველდღეობურ შრომელებთან იხენენ, როგორც მოხუკების, ისე ასობაჯარბიან მშობარი. კოლმეურნეობაში ბიჭურ ქმნილობენია, მოხუკები ყალიბდობილი 30 მანეთის ოღებენ, ასობაჯარბიანი კი ქვეყნის სასწავლებლებში დაუსწავლად იმუშავენ ან სხვადასხვა პროფესიისა.

ამითაც ამაყობს გოგოლა. გოგოლას ისიც ახარებს, რომ კოლმეურნეობის სამ სოფელს საკუთარი კოლებები აქვთ და ახლახანს შეუღეველი 250 ადგილი მშობით კულტურა აშენდა.

კოლმეურნეობაში ერთი საშუალო სკოლაა, ერთი ზვიდრული და ოთხი ც დაწყებითი სკოლა, საქმიო და საფერწკო პუნქტები.

მიმდინარე წლის უბეი მოსავლის საძირკველი კასული მოლის ჩაყრის ციხისძირელებმა—დროზე გადახარეს ჩასი პლანტაციები, დროზე შეიჭრეს სასქეტი.

ინაგარში მოსულმა თოვლმა და ყინვამ ცოტა გაუჭირაინა ციხისძირელები, მაგრამ მათმა გამოზრდილმა ნარგავებმა ჯანინანად აიტანეს ზუნების „რისხვა“.

ამასწინათ გოგოლა ვიეტნამს ესტუმრა. მოიარა ხანისა გარემო სოფლები, ჩაისა და ციტრუსების პლანტაციები. შინდარბრუნებულმა თავის თანასოფლელებს უთხარა:

— ჩემს მესხებებში უკვე დიდი ხანია წიშლია კავი. ვიეტნამში კი დღესაც კავს ხნარობენ. ჰეჭტარზე იქ 1950 კილოგამი ჩი მოყავთ, მენი, ვენი, თქვენი კარავა იციო, ვასულ წელს ჰეჭტარზე 5000 კილოგამი მილხობარისოფანი ჩი მოყავრდით... მე ვაუხუბარი ვიეტნამელებს ჩვენი გამოცდილებით, ვუთხარი თუ როგორ შრომობენ საბჭოთა ადამიანები, როგორ ვიბრძობენ უბეი მოსავლისათვის. ჩვენი მავალითე ისინიც ცდილობენ, იბრძვიან... იმედის თვალთ შემოგვეყურებენ.

გოგოლა ცდილობს პირნათლად იყოს თავისი თანასოფლელების წინაშე, ისინი მათ რჩევას და არც ერთ საქმიან წინადადებას უყურადღებოდ არ ტოვებს.

ამიტომ იყო, რომ ეს ყურადღებანი და საქმეში დაუზარებელი კარა აპირის უმადლესი საბჭოს დეპუტატადც აირჩიეს.

ბეგრი რამ დაწერილა გოგოლაზე, ახლაც ვეწრთ და კვლავაც დაიფრებია.

დაე, მრავალი და მრავალი ქართული ქალისათვის მავალითე იყოს გოგოლა კავციკიშვილის ცხოვრება და საქმიანობა: შინაც კარგი ქალი იყოს, ქვეყნის მრავალ შვილს უზრდიდეს და გართავც სახელოვან სწოის საერთო-სახალხო ჰკანია.

კვლავ ვაცაკურად, მხნედ და გულბადად, ქალი ნარინჯიანი!

ბუნებრივი საშინაო

1942 წლის 13 აგვისტოს ჩრდილოკავკასიაში, ნალჩიკის მიდამოებთან ქართული მხრის დივიზიის 802-ე დივიზიის ტანკაწარმადგენი აქველს პოლკის ბრძოლა ვიყავი, როცა პირველ ავანგარდულ ბრიტანულ მიწველ მონაწილეობა მზიკის გადასასვლელზე.

სტანკო ივანის მოგონებების შემდეგ შესაძლებელი ჩვენს დივიზიასაც მოუვიდა დასახლება „კარტოშები“ და გათავისუფლებული პოლკის მეთაურები გახდნენ 20-25 კილომეტრი უკან დაბრუნდა და მდინარე ნალჩიკის გადასასვლელზე, გავათავისუფლები სოფლები: პარაგორა-სოფელი, ნოვოკოსოვი, ნოვოგნეა.

ამ ბრძოლებში დაიღუპა მთელი ბატალიონის მთავარი სახელმძღვანელო კაპიტანი ზუკოვი, რომელიც დასავლეთით ზუკოვის გადასასვლელთან, პატარა გორაკზე.

28 სექტემბრის გათავისუფლების დღის შემდეგ დიდი მტორტოშინიზებული ძალები შეტევაზე დაემოხდნენ. ამ ბრძოლაში მძიმედ დაიჭირდა და გონებადაცარდა მტორტოშინიზებული ძალების მეთაური.

გორაკების ტყვეობა ბანაკში, რომელსაც ობერლენდერის „ბერგმანები“ იყავდნენ, 20-30 ათასი სამხედრო ტყვე ციხის სასტრუქისა და აუტორის უფლები ქარხნის ცოხში ღია ცის ქვეშ ვიყავით მოაჯირსული. ჯერ არაფერი გვაშეუძღვდნენ, მერე კი მთელ ტროხელ გარეგნულად 150 გრამ ბურს, ხოლო დანარჩენ დღეებში უზრუნველ დასვენებას და ცხენების ამგვარებულ ხორცის ნახარში გვცვდიანდნენ. ამ დღში თითო კვირა მუშებრისა ნელ მარცვლის გავლედნენ. საზღვარი არ ჰქონდა ფაშისტების თავსაყულობის, გვამომხდებულენ და გვაწმებდნენ.

ბუნებრივი გათავისუფლების 15 წლისთავისადმი მიძღვნილი საზეიმო დღისშედეგად, ტრიბუნაზე მარცხენა მხარეს მარცხენა: შ. რამიანი — გერმანია, კ. კობი — უკრაინის მდინარი, როსა ტელმანი — ტელმანის ქვრივი, ე. მინაყერი (მარაფონთაბ) გერმანია, ვაიფი, სოც. პარტიის კ. კობის პოლიტიკური წევრი, ი. თავაძე მარცხენა, ბუნებრივი გათავისუფლების პოლიტიკური, ომის ეტერნების სახელით კომიტეტის დელეგატი.

მაგრამ პოლკურებმა ვერავითარი მხეცობით ვერ შესძლეს ოკუპირებული ქვეყნის ჭალბა აღსადგინოთ ჩახშობა. ბრძოლა პოლკური დასკრებისა და პოლკურებზე გრძელდებოდა საცხენისა და ჯურღმულებში, ეკლანი მამკურების გადაღმა და სიცილის ნაწილები.

ბრძოლის ავანგარდში საბჭოთა ადამიანები — კომუნისტები და კომკავშირელები იყვნენ. ისინი გაერთიანდნენ სხვა ქვეყნის ანტიფაშისტებთან და წინააღმდეგობის ბრძოლაში შეტანეს საბჭოთა მშვიდობის სული.

სამხედრო ტყვეობა ბანაკებიდან ორჯერ გაცვეთი შემდეგ 1944 წლის დასაწყისში, მოუხდნენ გრძელ უფლები ფაშისტურ საოკუპენტაციო ბანაკში — ბუნებრივულში, რომელიც მდებარე იყო პატარის ნაპირთან, ამ ბანაკში 40-ზე მეტი სხვადასხვა ერისთვის იყო ტიპურული. ბანაკში ათასმა ადამიანმა დაასრულა და ოთხი თანხელ სიცილები. მათ შორის იყო 1500-ზე მეტი.

ბუნებრივი ტყვეობა დღე-ღამეში 16 საათს მუშაობდნენ. დილა 6 საათიდან დაღამ 8 საათამდე და კატორიანი შრომისათვის 150 გრამი ნახებისა და კარტოლის ნაწილებთანავე გამოიშვებოდა პურს და ნახვარი ნახვარი სავაჭრო, სავაჭრო პატარების საწარმები დაგვიმოცა დაგვიმოცა 2 ლიტრ სუხი, ოთხი ფაფას და სხვაგვარ გალაქს აძლედნენ. საბჭოთა სამხედრო ტყვეები ჩველ უფრო მძიმე სამუშაოზე — ქვასტებში მუშაობდნენ.

ესეულბმა დააწყეს საკონტროლო ფორმები, თუ რამდენი საბჭოთა ადამიანი უნდა მოკლულიყო ყოველდღე თითოეული სამუშაო კანონში. ყველაზე უფრო უძლებინი სამუშაოზე ხელახალირით მიყავდნენ, მშვიდდარ ცილდნენ და საღამოს პირდაპირ კრებამორიუმში მთავრდებდნენ. საბჭოთა ადამიანებს არავითარი სამხედრო დახმარება არ უწევდნენ.

პატარებს ამანდნენ მძიმე ტვირთთან საზღვრებში, აძლედნენ ემლერი და მათ ციკარად, მომდარე ცხენებს უხადდნენ. ამ არადასახლები ბრძოლის მონაწილე დღისას იყო სხველ მოხვარება (ჩაბატის ქარხანი) ციკარად, ლიტი, ბაშუელიც, მარტინი და ოხლესისეც მარტინი.

კომუნისტის ციხის — ოლსა კიხის ბრძანებით, კომუნისტური პარტია იმ პატარების, რომელსაც არავითარი ტვირთი არ ჰქონდა, მძიმე მუშაობაში და უძლებარა გახველ ტყვეობაში ფაშისტური კომუნისტური მუშაობის, სხველდნენ. ავტობუნდნენ კომუნისტები. ითვების ძეგლისავე ავტობუნდნენ დღისთავალი გამოიშვებულად.

ამ მომავლეს უკალით ქალის ციხეში ტყვედ მივიდა, რომ მისი დაინტერესებისთვის მთელი მოწყობილობა მარტინი, სადაც იყო არაბული კონტა უკალით მოიკრიბო, ნახვარი, შიშველ მუშაობაში. საცემბინი კვლდებოდა საცემბინი სახეზე თვალმორიბოლო რველვერი ზვრტბა ზვრტბებშიკრილ ტყვეობაში ოკუპირდა და სხვა ქვეყნის ანტიფაშისტებს. № 48 ბანაკში ფაშისტური მუშაობა, „სამედიცინო“ ექსპერიმენტებს აწარმოებდა. ამ დაიღუპა ჩაქვის საბჭოთა მუშაობის მუშა მუშობინი.

საქეში „მუშაობის“ შემდეგ პატარის წინდინენ და მოიყვანეს სიმალღის მუშაობა. ფაშისტური ბანაკისროსა ამ ავტობატრებულად იყო: სინდინის მუშობის მომად ნაწილი მონტრებულად იყო გვარდნა, ურდის უკან იჯდა ცხენელი, რომელიც საჭირო მიმდინარე ისინდა, გვენი ვადებოდა და ფაშისტური მუშაობის კონტროლში მიქმდებოდა. ბუნებრივად გალავების ხელით სულ დაიღუპა 56.000 ციხილი ანტიფაშისტები.

ამ არადასახლები მძიმე პირობებში, რომელიც სიცილები ყოველ დღეში ბუნებრივად და ყველადნენ მძიმე პირობების არაღილი დაბუნებოდა, საბჭოთა ადამიანმა პირობა თავის თავში ეწერა და სიმამცე, ჩამოვადებისთანავე საცემბინი იტაკე ტელმანდინდებოდა. სხვა ანაზავებთან ერთად ცენტრში მუშობდა ახს, ს. ციხილი (ამაგანე მუშაობის ახლესების დატვირთვის მადარის უფრასად). კომუნისტი 1943 წლიდან უხვებდა საკუთარ არაღილვერ გაზუს „პრადე პუნდის“.

ანტიფაშისტური იტაკე ტელმანი ბრძოლებში საბჭოთა პატარობები ხელმძღვანელობდნენ ბოლშევიკური პარტიის არაღილველი მუშაობის უფლებების გამოვლილებით, კონსპირაციის მიზნით შე, სამხედრო ტყვე და პოლკურელ თავაყედ იყო არ ვითვლებოდი, არამედ მოქალაქე ადამიანი ღილირთადა, რომტობის ოკუპირდა. ასევე იყო ებრალდა ამანაგია იოსები, ორღელის გვარით, ჩვენი კ. ცინციანი იენიანის დავითი და სხვები.

ჩვენი რიგების შემხედრობებისათვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა გერმანიის პოლკარბატის ბელაის ერნსტ ტელმანის ხსენების აღსანიშნავად ჩატარებულ სამხედრო მიტინგებს. 1944 წლის 18 აგვისტოს ტელმანი აქ, ბუნებრივად, ღარულად მოკლეს, შემდეგ კრებამორიუმში დაწვეს, ხოლო გათვებში ოკუპირდალად გათავისუფლები, თითქმის ტელმანი ამერიკის ავიაციის მიერ ბანაკის დაშობის შემდეგ დაღუპულყოს.

ე. ტელმანის ხსენებისადმი მიძღვნილი არაღილველი მიტინგი ბანაკის ინტერნაციონალურმა არაღილველმა ცენტრმა მოაწყო საიდუმლოდ ნიღობის შესანახი მუშობის საღდღში, ამ მიტინგს ყველა ერისგან არაღილველი სტეფების დელეგატები ესწრებოდნენ, გარდა ახს, მთელმა ბანაკმა ტელმანის ხსენების პარტიკულად გამოავლიდა ბოლშევიკური დღეობა.

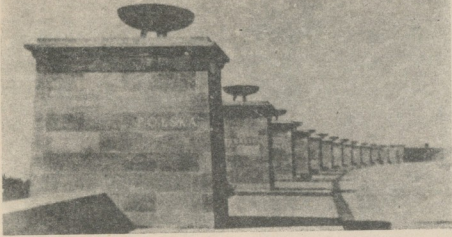
გერმანიის, პოლკურელ, ჩვენი სხვა ანტიფაშისტებთან მტკიცე კონტაქტი საბჭოთა ადამიანებმა ვამსვლ დღეობისთვის მუშაობა. იტაკე ტელმანი დღეობის დღეობა ანადგურებდნენ ქარხნისთვის საჭირო ძვირის დღეობისთვის და სხვა ფრად დღეობისთვის. თითოეული მუშაობა დღეობა რამდენიმე დღეობისთვის ბურსის სტეფა. ბუნებრივი ახლი მუშაობა კონსპირაციისთვის იარაღის ნაწილები საიდუმლოდ მუშაობდნენ ბანაკში. ამ ნაწილით და მთელი საბჭოთა ინტელიტები იყვნენ საბჭოთა სამხედრო ტყვეები: შ. სიმონკინი, ს. ნაქალანოვი, შ. ნოზაქი, ს. ციხილი და შ. თავაძე მარტინი.

5000 საბჭოთა მოქალაქედნენ, რომლებიც ბუნებრივად იყო გათავისუფლების მიმდინარე, არაღილველი მუშაობის რამდენიმე გაერთიანებული იყო 1500 შრომარღილველი მუშაობა. მათ შორის იყო 50-ზე მეტი ქართველი და სხვა ციხილები მუშაობდნენ ციხეში, ს. რამიანი შეადგენდა ბუნებრივი წინააღმდეგობის მთავარ ამტკიცებელს. სწორედ ის უნდა გადაეწყვიტა ყველაზე უფრო მთელი სახედრო ამოცანა.

იტაკე ტელმანი ანტიფაშისტური ორგანიზაციის სამხედრო პოლიტიკურმა ხელმძღვანელობამ გასცა ბრძანება: 1945 წლის 11 აპრილს, 3 საათსა და 15 წუთზე დაწყებული უკანასკნელი დღეობისთვის შეიარაღებული ბრძოლა.

სამხედრო წამებაში მონაწილეს ფრად ავიყო და იგი ახლი ერამანად იღებოდა. ბრძოლია ანთებულმა პატარობებმა იარაღი ახსის და იყულებოდა.

ქ რ უ რ ე

ბუზენჯალში დაღუპულ 18 ეროვნების წარმომადგენელთა პატივსაცემად ჩატარები ღამიანი ეროვნებათა პროსექციები.

ასეულებად, ბატალიონებად რეინსებური დასცილებლით შემყიდობოდნენ ზუსტად—დანიშნულ დროს. 15 საათსა და 15 წუთზე—მათიის მიჩნულ პუნქტებზე მიიტანდნენ იერიში ათასწიანი მუხრანის „ვაშის“ ბის ტოპოგრაფიან დაფიქსებულმა ხელ-ეულწარმადნამ მისცა ბანა. დამფრთხალი ესესელები, როგორც ფერებდნენ, ასე კარგად ირატანა ზებუნე სისკვდილის ბანკიდან თუ ვითონ მათ სასიკვდილო ღამის ჩასვებდნენ.

გასული წლის 10 აპრილს მ-წაწოდება მივიღე ბუზენჯალის საკონცენტრაციო ბანაკის გათავსებულს 15 წლისთავისაგან მიმდინარე ზეიში, რომელსაც ერობის თითქმის ყველა ტყვეის საშვიო ათასი წარმომადგენელი დაესწრო მათ შორის იფენჯ ერანსტ ტელმანის ქვრეა, რომა ტელმანი გერმანიის კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის თავმჯდომარე ნაცე რაიანი და სხვები. ისრა კავშირთან ამ ზეიშში ომის ვებტრანსების საბჭოთა კომიტეტის დელეგაციის წარმომადგენელი ბუზენჯალის ორი. ყოფილ საქართველოს რევოლუციურ კუნებ და მუ ადამიანები მთივ განურად-აპირი, დიზიტორ სადღეურს მეთაურობით.

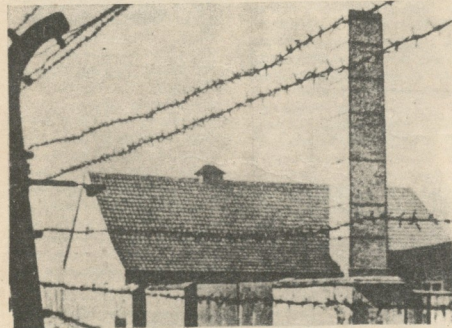
ბუზენჯალის გათავსებულს შემდეგ გავიღე 15 წლის შიგანისა პიტლერულად დანაშაულებმა სანარკებრივად დაპირაკოვ: თავიანთი სიყოფილე საბჭოთა ადრინანეში უდიდეს აღმშენებლობას იწყებენ. რომ იგნოს ანგრივის მშობრული წრების ხელის შეწყობით დასავლეთ გერმანიის კლავ ფუნს იტანს მილტარისში და ოკუპანშიში სახელმწიფო ბენიფიცი იღებს ბუზენჯალის ყოფილ ესესელი კომანდანტი კალაიო მარტინ ზომიერ და რასისტი კალაიო ქალ-ილხა კობი, რომლის ნაჯალანი მემბრები ჩვენს წრების შესახებ დასავლეთ გერმანიის უკვე ირატან გამოიყვ.

ათა ბატონი ადვანკურს და კომანანავ ჩვენ ყოფილი ბუზენჯალელები ნაცისტთა კაცეპროფირი საქმების ყოცხლად მოწეები ვერ დაფიქსებულ და მისიტების მიერ მკვლელ მთლიანობა უდასშულად ვიპაიბას.

ჩვენ უნდა ვცავთყოთ ყველაფერი იმისათვის, რომ დროზე აღვამოთ ახალი ომის გამარჯვებლები რომ არასდღეს არ განმარტდეს ბუზენჯალის შემპირუნებელი ბულმეზნარკიო სანინებლამ!

იბრძინი თაპადი

ბუზენჯალის სრემებტორიში, რომელიც მატლერულმა ჯალაიბმა ვფრულად აქციეს ორმოციდათეცხმეტი ათასი ანტიფოსისტი.

განგებობრდის

თამარ გავგავაძე

(დაბადების 60 წლისთავისა და ხასციური მოღვაწეობის 40 წლისთავის გამო)

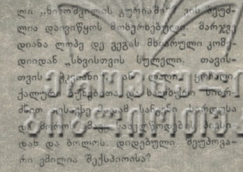
თამარ გავგავაძე რიგობელ თეატრში მთავარ როლის სიბილის მანუქტელს ხელმძღვანელი როგორც ამ სახლის მუშაობის რეჟისორად განწყობილ ახალგაზრდობის იღებებს და მისწრაფებათა განმარტებელი ესახელი გაღწეული დაღვინებულ შრომანებ. გაღწეული ყოფიან, რომელიც 1922 წლის ნოემბრის ერთ საღამოს ვანაში სტუდიას, გატკივანად, როგორც ვებტრანკე მიწოდება ათავსებდებოდა, ზედნიერებისა და სტიქისსაბიფიო ლურჯანისა ლაბე და ფეისს მიტანან ცნობის წყარო, რომელიც თამარ გავგავაძე თავის შემოქმედებითი მიტარების გარეგნოაქტუ ვისარტობა ვანაში მოიხლოთ ვიყავლე იმ საუბრების, მიხვებლისა და მწვერვლისა, რაც თან მოსუკვება ბოლშევიკის შრომის დღეს.

თავის მანუქტელთან კიდე ვარჯინებულა, თავის კულტებანა გეოგრაფიკადაცხადებულა. უცნავე ჩხვიდისთან ანაკო მთიანესთან, ვაკე-კასაბეგთან და მთავარ ლაბიანტებთან, გეოგრაფიკადაცხადებულან და სხვებთან ერთად თამარ გავგავაძე საბჭოეთის სურვილად ქართულ საბჭოთა რეჟისურ და არ უკვე რომელი წელნიწინა ვეცხლად დაგეს სახელმწიფო ქართული სცენის საბუნებრივად.

თამარ გავგავაძე მეთოქიელი პლანის მსახობის უწოდებენ ეს ტუმბოტიკად მართებულა. სწორედ მეთოქისათვის ის „სტუდიო“ სადაც უფრო მონახებრებულ და ადვილა გამოღებდეს მსახობის ნიჭი.

მსახობის გეოგრაფიკი პერიოდული ტემპამანტი ანა მათის ომობრივებს მანუქტელს, ამაღე ადვანკურანებს, სიმკაცრეს უნრატავს მათ თამარ გავგავაძის განსარტებელი გრამტი—ლურჯანისა, ვანა და რაც-მე შიუს ანევე სახელმწიფოების ბენიფიცი, ენოვანნი—დ. ერისთავის „სამშობლდან“ ზეიბანა და სუბნაშაველი-იუნიის „აღდაბლდან“ და ბევირ სება—ჩვენს მიღებულნი და მრისსახებთ თავანითი მიღებულნი მიქალმეობრივი მოვლუბის გამოღებულს.

თამარ გავგავაძის შემოქმედების ბუნებრივი მონაცემები გრამათი მალთი მლანდებ რეორტ ტრატკულ კოლიზიებში, იფენჯ კონსერვაციო რილემში ვის მფილად დაფიქსებულ უწოდებ, მიმობნებლულ ბეგან-მარული სინგის ბუქსა ანგრიობას, შიობტი დღეი მიღწერილი შიღრის ტრატკულდან იფენჯანა და სიფარტული, ან სასტიბით სპირისსიბით და ტრატკული სახე ქართული ღლები ქალი დროისის სიმბეჭე-

თამარ გავგავაძე

თამარ გავგავაძე (მარცხენა) და სანაბას როლში

ტიდან განვლილი ყველა დეტალი, რაც პირადად ვიქტორის შეხებზეა, დაკვირვებით შეაჩვენა.

გამომიხედეს განსაკუთრებით აქცენდება ერთი ამბავი, რადრომ არ აღმოჩნდა თბილისის მილიციის სამპარტოვანი ავტორისტიკის განყოფილება 3. ოსტროვსკის განცხადება ახსებუბი მობროლოდების გავრცელებზე ვიქტორის 12 თულის ხომ უფროსი მუხლებს. უფრო შევიტანე განცხადება მობროლოდების გავრცელების შესახებ. უფროსი აინტერესდა აგრეთვე სერიოვს ვინამის დადგენა, სერიოვსი, რომლის კვალს ქართველები ვერ მიაკვლია.

ჩამდენიმე ხნის შემდეგ ე. შანაზაროვი სადევქო-სავალდებულო ფაბრიკა „კომსომოლსკი“ კადრების განყოფილებაში იწვია და ვულფსმით გადგინო მუშა-მომსახურეთა სააქციო მონაცემებს. ჩამდენიმე აქცენტავერდულე ვადასღ.

— ისეც არა... ქაშვილი დალილილითი ამბავი გამომიხედება კადრების განყოფილებაში მომუშავე ახალგაზრდა ვიცოვსი. — დასრუტდა, თქვენს ქარხანაში სხვით სერიოვსა უფილდა. მაშენ ქართველობის მხოლოდ მე და თქვენ ვაგვიადინებთ. გამომიხედული ქალშვილის გამოთხოვა.

გიორგ ღღეს მკვდრის ღღეს და შეუდღეს სუთივე სერიოვსა წარადღინეს ამხანაგობადა.

— არა, შეგილი, ჩვენი წაყნობი ამბავი არც ერთი არ არის, — თქვა ღღესად.

გიორგ ღღელი გამომიხედული ე. შანაზაროვი კვლავ სადევქო-სავალდებულო ფაბრიკა „კომსომოლსკი“ კადრების განყოფილებაში მუშავდა და კადრების აღრიცხვის მკუთხებს ერთხელ კიდევ დასწავო გადასინჯდა. შესენების ღღის გამომიხედული მუშებს გაითხოვებია.

— როგორ არის საქმე, ამხანაგო გამომიხედული მკვდრის მივანებეთ? — ეკითხებოდენ მუშებს გამომიხედულებს.

— თქვენი დახმარებაცაა საჭირო ამხანაგებო, მკვდლის გამოსვლიანებად. გამომიხედული დადგენილია, რომ ვიქტორის მკვლელობის ღღეს, სადამოქმად ხან გაყლითა ვინმე სერიოვსა, რომელიც წინაა თქვენთან მუშავობდა, აი, ვინ მიძენდა საჭირო. მის კვალს ქართველობით ვერ მივაგვენი.

— სერიოვს ჩვენთან ითხ თუ სუთი კაცს შევია, უკვლიან შრომის მოწინავენი და ვიქტორის კადრ ამხანაგები თვენენ. — წამოიხება ერთმა.

— კიდევ ერთი სერიოვსა მუშავობდა ჩვენთან. ზარბაქუნ ზარბაქი და თავსუხედადებულთ კაცი იყო. მან ჩვენი ფაბრიკაში სულ რაღაც სუთი-ტყუპითი თვი იმუშავა, მერე ხად წვაიდა აღარ ვიცო. მისი ვაგვიანა მამავე, — თქვა გიორგმა.

— მამავე თუ, მაგარი, ახვითი გვირა კადრების განყოფილებაში რომ არ შეხებულდითა? — დაეძვდა გამომიხედულებს.

მუშებს გამოთხოვა და ისევ კადრების განყოფილებაშიც გაეშურა.

— ქალშვილი... — მიმართა მან ნაცემს ვიცოვსი. — ჩვენი შეხებუბით ხომ არაინა ვინავე გამოვცდინებთა ფაბრიკაში წინაა სერიოვს მამავე ხომ არ მუშავობდა?

— იო, როგორ არა! — აღტაცებით წამოიხება ვიცოვსი, და ძველ სასუთესში დასწავო ტყენა მამავეს აწეატა.

...სერიოვს მამავე, დაბადებულ 1892 წელს, მსგავსებით ნაწიშვილის ქუჩაზე № 66-ში.

წინასწარ სობრატიულად იმუშავდა. მამავეს დაბატობების გეგმა. მთელი აღრიც მობრატული გავიწო ნინოშვილის ქუჩაზე № 66 სახლის მკვლელებს გაწავდა. მათ კარზე დაეკარგეს. ითხოვე მამაშვინი არ ისმოდა. კაცუნის კვლავ გაეწავდა. ითხოვდა მამაშვინი შეშინებულთ ხმა ვაგინა:

— ვინ არის? — სერიოვს მამავე ვინდა, ვთხოვე კარები გაღვლილი!

— სერიოვს ჩვენთან აღარ ცხოვრობს. იგი კაპარავს ქუჩაზე ვადავინ. მე მისი ხმა არ მესმის.

მთვე უკვლავივე ვაგირკვა. ს. მამავე, ვიდაც ქალიან, კაპარავს ქუჩაზე არ მ სახლში ვადასვლია. დაეკონენა აღარ შეძლებიდა. ს. მამავეს უტყვის მძინანთ ერთად მობრატული გავიწო კაპარავს ქუჩაზე № 8 სახლს დაედა.

სახლი, სადაც ს. მამავე ცხოვრობდა, ქუჩის განაპირა იდგა. მას ირგვლივ კენს ნადალი ღღეს მკვდრის მუშავდებულთ. დაჭრის რაღაცეში ხადალი წამოშრადილიყო და ისეთი შობებდებულთა მამაშვილი, თითქმის სახელ უპატრონოდ იყო მიტოვებული.

გამომიხედებუმა ფრინოდელ შეილა ჭიკარა, მათელ სახლიდან დახშული ხმა ვაგინა:

— რომელი ხარ?

— მე ვარ, სერიოვს, — უხასუსა მძამ.

— ამ თუნიან ჩამ მოგიყვანა, ძაღლის ღღესო!

მთვე სახლის კარები გაიღო და გამონდა მკვრადდადღღელი, შობილად ჩაეცმულა მამაშვილი. მან ძაღლი იქით გაგვლო და, როდესაც ჭიკარა გაიღო, შუდილი, მაგარამ მტკიცე ხმა მოესმა:

— ჩვენი პროკურატორიდან ვართ, აი, მისინ ვაგინებთ და დაბატობების საწყება,

მამაშვილი გაეძვდა, კარგა ხანს გონს ვერ მოიკრიფა. შემდეგ შეტრიალდა და მოსულთ ცივად გაეძვდა წინ. ჩრკვერ შედეგი არ გამოიღო. არაერთი საეჭირო აღმოჩნდა. გამომიხედებულს საბრძოლველო დაავიჯილდერა და, როდესაც კარი გამოხურა, შეინახა ძირს რაღაც ვადავინა. გამომიხედულს ცნობისმოქმედობამ გააღებინა კარი. კარების ძლიერი მოჭახუნების შედეგად კვლავდა აჭურვი ამოვანდალიყო. მუხანაა აგური თოღა და საბრძოლველო კვლავდა შეტრიალდა.

ცემების ერთი ვალხილი არც ერთი კვლავი არ იყო დაზიანებული. ეს ერთადერთი აგური არ მანდავლად ხანგანებდა იგივე ვადავინებულ. ზურგების კვლავს გარღობო შეუც ხელი და რაღაც ეტყე წაწედა. წყრავდა და მთელი მობროლოდების ვადავინა. გამომიხედულს სახეზე სისხარული აღებუბა.

მამ, ვადავინა წყროია. დასმეტკიცებულ ვადავინა ნაპოვინა, კვლავ მივანებულა...

...გამომიხედულს პირდაპირ მკვდრის მამავეს ღღესად ეკინადა პაპროსს, თავი უღანაშვილად კანაინადა მოაქცეს.

— მამ, თქვენ უარყოფთ 3. ოსტროვსკის მკვლელობას? სწობს დაწავალი ვალფრედულად აღაპრობი.

— არ დაწავალი, რის დაწავალი, ვინ მოკლეთ?

— თქვენი ყოველი მეგობარი ვიქტორ ბრინდიაველისძე ოსტროვსკი, 18 თვისის დასაბოლოების საცემის 9 საათზე, საქართველოს გავიწო, ზაქიის წყახახახახების მახლობლად. ვიქტორი დაწიო აუწო, შემდეგ ვინადა ვადავინით და ტყუნი, ვუფრინო დაავიჯილდერა მთელი მობროლოდური ვადავინითა ვადავინა. იქნენ ისევე უარყოფი, რომ ეს ვადავინა თქვენ არ ვადავინადავით და თქვენთან არ ვაგინებან მობროლოდის სადავინა!

ს. მამავეს ხანგულ სულითივე ვადავინა. ერთ ხანს ვაგინებულთ იქნა შემდეგ დასწავრებითი შედეგია:

— ოსტროვსკი მე არ მომიკლავს, არც მისი მობროლოდური ვადავინა... ვადავინა საიდან ვაგინდა თქვენთან, ეს მე არ ვიცი.

ბის ღღეს, 18 თვისის! — 18 თვისის! — ჩამოვლებული უცხებ გამოცოცხლებია. — ეს ღღეს კარხანაში მუშავობდა, შედეგითი შეაჩვენებია.

— კარგი, შევაჩვენებთ, მაგარი იდილით ამ სადღეობო მკვლელობის განხილვის უცხად მწიფი იგნო ნუქონა. პატივითი ნაწინაა ვაგინებთ.

შორე უღეს გამომიხედულს ქარხანაში მუშავდებულთა მობროლოდის ერთად მუშა-მომსახურეთა სააქციო მონაცემებზე შეამოწმა. გამოირკვა, რომ ს. მამავეს 18 თვისის მეორე კვლავი უღდა ემუშავდა ღღეს 2 საათიდან ღღის თბილისის სახეგრებზე და ს. მამავეს ტარებულ მარბოლად ვადავინებრებინა.

საქმე თითქმის უცხად შეტრიალდა. — ეს როგორ, მკვლელობის ღღეს ს. მამავეს ქარხანაში მუშავებდა? აქ რაღაც ხხვა ამბავია. მამ, 3. ოსტროვსკის მობროლოდების ვადავინა საიდან ვაგინდა ს. მამავესთან?

გამომიხედული შევიდა მექანიკურ-აპრეთ სააქციოში, სადაც ს. მამავეს მუშავებდა. სააქციოს უტრისის აღსუტიშვილს ს. მამავეს ვაგირ უტხენა. სუტიშვილს ხელი უღმედელ ჩაქინა.

— მამავესადაც კაცი არასოდეს ავადგებია. ღღისინ ტყენათა, სადამოქმად ავადგენა, ამხანაგებთან არ შეხებობს, წუნდებულ პრადექციას უტხენს. ერთი სიტყვით ხარკის პროცესის არცხვენს.

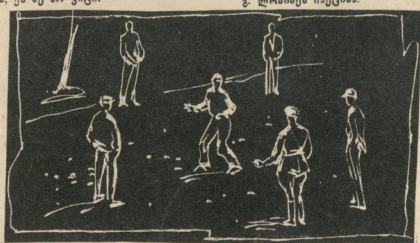
— 18 თვისის სააქციოში ხომ არ დაუგებებია?

— 18 თვისის თუელი არ მომიყვარავს. მოითმინეთ, მისი ცვლიის ისტატის გეგოლად ღღისითი შედეგითი უღვლილად შევიდა გამომიხედულთ.

— მამავეს 11 და 12 თვისის სააქციოში არ ვაგინებდებულთ, — უხასუსა მამ, რაღაც გამომიხედულს მოსვენების მიზეზი ვაგიო, — 18 თვისის ტყუნილილი ამბავიშვილად და მთხოვა სააქციოში ვაგინებულთ. მე უარო ვუთხარა, მაგარამ სააქციოში იწინ ვადავინა.

— კი, მაგარამ, ეს როგორ მოხდა, რომ 18 თვისის ტყუნილი ვადავინებრებულთ ექვს?

— ღღისობის ვარაუდო წყროია ვაგინებ.

— იქნებ ესაც უარყოფი, რომ ვიქტორ ოსტროვსკის არ იფრინობდა, ახალსროს არ შეხებულდითა? მამასუხეი!

— ი-ო-ოსტროვსკის? — ენა ღღესა ს. მამავეს, — ვინცოდენ, მაგარამ კარგა ხანია აღარ მუშავებდა.

— ყველით ხად ითავიო მკვლავლო.

— ეს ცოტას ნიშნავს. იმ ღღეს ხელდას მანიც ვერ მიიღებს, ჩვენი სააქციოს უტრისითი ვაგინებულთ არ არის, ტახტის აზბოთი მისი მეგობარი მიდღეყო ვადავინებრებულთ.

გ. ღღისობის ვარაუდო წყროია ვაგინებ.

ხარტმა იური ბილდენომ დაადასტურა ცვლის უფროსის ჩვენება.

ს. მამაცე ჩაბნო იყო მოწვევადგული, ყველა გზა მოჭირდა ქონდა... აი, თანხა ამოსაცხობად შემოიყვანეს ს მამაცე. აქვე ოლმისადა არბილის ასული ოსტრესკისა და მისი ძაღლი მსაფლაო ქართველიყოვით.

მოსულ ქაშაშა როგორც კი დანაზა მამაცე, მამაცე შეეცვალა:

— გველური, ორხაზლი, სულდაზალი, რატომ მამაცე ჩემი ერთადერთი ზედა, ჩემი ნუგეში, დამბრუნე ჩემი ვიქტორია!

— მე არ ვარ გველული მახსენი ამ ჭოჭოხისაგან! — დაიკრაილა მამაცე.

შოლის, დანაზავე იძულებული გახდა გამოტყობული. მან შიშის კანკალით დაიწყო:

— სუთ ეფილის საბურთალოზე ვოხტრისკის მონაგველი შეგვხდა. მან ლუღვე მიიპატავი. საუბარში მახანა, მოტორაორი „ვიტაკა“ შევიძინე, ოღონდ ჯერჯერობით გაფორმდა ვერ მოვახატებო. თავში ერთმა ზრმა გამოვიდა, რა იქნებოდა, რომ მისი მოტორაორი ხელში ჩამედეო. ვიქტორია შეგახდა, რომ ავტოისსპეციალის ნაცნობი მყავდა, რომელსაც შეეძლო ოთქის მისთვის დახმარება გაეწია. ამან დავიკარი ძალზე ვახარა. მერვე დღეს ვეკავილედე ვიქტორის მოტორაორი, გადამეცვადე, რადეს არ უნდა დამეფიქსირა, ხელში ჩამედეო ახალიაღლი მოტორაორი.

შეუღვინე მოქმედების ვეგმა. მალე მოეცინე სიონ არაჯიყის-დე დავიღვი, გაურკვეველი პროფესიის მქონე, რომელიც არასად მუშაობს. გავაკანსი საქმის ვიპარება და შევიპირდი ათას მანეთს, თუ ვიქტორისის მოტორაორის ხელში ჩამავლებინებ. ს. დავიღვი დანაზამხდა.

ჩვენი ვეგმა ასეთი იყო: მე ვიქტორის გავცნობიდა ს. დავიღვის, როგორც ავტონისპეციალის მუშაკს, რომელიც „დეიშარბოდა“ მას საბურთების გაფორმებასა და მართვის ნებაართვის აღებაში და მსებრთის გზაზე სადაზოთი „შეიზმეგდა“, თუ რამდენად იცის მართვა ვიქტორმა. მერე კი... ეს უცვალდებრი მოხდა... დანარჩენი ოქვენი იტყო...

სადაზო 10 საათზე დავიღვიდე უკან დაბრუნდა. მოტორაორი გადმოცა. მეც ჩემი მხრივ დაიპირებულ ფული ჩავთვავე, მოტორაორი კი ვაკოვლის ქუჩაზე № 28 სახლში ჩემს ნაცნობ ვერამ მონებამსთან მივიყვანე.

— კიდევ ვინერგება, ვ. ოტრისკის მველური მე არა ვარ. შენბარის დედი. ნუ დაღვავი! — ბრალდებულს სახეზე ცხობილერი შუბი აღებულა. მან თავი ზეღებში ჩაანადო და მარტოდ აქვითონდა.

საშიშო დანაზავე, აშკარა მველური ჯერ კიდევ შეტყობილი არ იყო. ვინ იცის კიდევ ჩამდნი ბორბობა შეეტლი ჩადენა მას. სპირიო იყო ნამდვილი მველულის მოძებნა და დაპატარბება.

...დაშის ორი საათია, ოპერატიული ჯგუფის ს. დავიღვის ბინასთანაა განლაგებული.

სუტე დაშის ვაჭარბობა ლოის: ჩამაწეულმა ხმდღერამ დაარჩინა.

„მე თუ უფლით, შენ რას ვაწი, მშობილო!...“

ეს დავიღვი იყო. იგი ვარეგულდაცა კი შეწარავ შეთამედღებამ ტოვებდა.

როდესაც ეს გამოწერბებელი მველური გამოფიქვდა, გამოძიებდეს წინაშე აღმზინდა. იგი უცხად რომი გამოტყდა დანაზაულში. დღეხანა იყო უარზე, ათასგვარ ფანდებს მიმართავდა, რომ თავი როგორმე დაეცვინა, მაგრამ მართლმსაქულების წინაშე მოტყდა.

და აი, მსებრის ვაწე მოხდარი მველულის ისტორია გახსნილია. დანაზავეები მხილებული არიან. მთაქერ კიდევ გამოძიების პროცესში გამოავლენეს თავიანთი მსჯელობა ხაზე და ზურება. როდესაც დაჭმუნდნენ, რომ თავის დაჭერნის უკვლეო ცდა მისაღოდუნელი სახელებისაგან ამაოა, მთა დარჩანა მხოლოდ პანიკური, ცხოველური შიში.

ყველა ბორბომქმეობა ვა მოღლიპულია. ისინი საბჭოთა მართლმსაქულების ვერ დაეპალებიან.

„ს ჩვენი ღროს მუსანიზაქვი მოვლენა“

ეს მოხდა სულ რამდენიმე წამში—სანამ იგი პარტირინან ტრიბუნელზე მიაცივდა.

... მერი აღნდ გაღმებულ და აღღობებულ ვაოცა ვარდისფერ ხალისს. ამ მომენტში რეი კორლევი ეთქვესა ეთქვესა მოკლე, მაგრამ ახალგაზრდული ვატაქტობი დასეს მიოვარდა, საქმიანმა მიერათოვამ, რომელსაც იგი ამ ტრიბუნელზე მოიყვანა. ტრიბუნელზე, სიდიანად დღეს მრავალმა ცნობილმა ადამიანმა ოლბარადა, ტრიბუნელზე, რომელსაც უსმინდა ჩვენი იდიდი ქვეყნის თავიანთი თავმჯდომარე ნიკიტა სერგის ძე ხრუშჩოვი.

და აი, ოკდართი წლის ქალიშვილი, სართიქლის მერტეველია-მემოსტრების საბჭოთა მურერეობის კომკავშირელი მწველიავე მერი კვაპანტრიაძე ლაპარაკობს თავის შრომით წარმატებებზე, თავის დონებებზე, ვეგებებზე; ლაპარაკობს, რომ ყველა საშუალო დამათავრებულმა უნდა შეიგნოს შრომის მადლი, რომ ეს სპირტობა ჩვენი ქვეყნის წინსვლას და გაძლიერებს. მერი ლაპარაკობს აულეგებით, მაგრამ მტიკედ, ხანდახან ტაშა აწყვევინებს სიტყვას.

„ახლა მე ვუვლი ოკდართი ძროხას, პირობას ვიძლევი თვითელ მეთინსაგან მივილი ეტესი ათასი კილოგრამი რძე“ — ამბობს მერი და კვლავ ვარაილებს ტაშა...

შემდეგ, როდესაც ამირკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის მოწინავეთა თათბირზე ნიკიტა სერგის ძე ხრუშჩოვმა სიტყვა წარიკვირა, რესპუბლიკის სხვა მოწინავეთა შორის ქებით ასენდა მერი კვაპანტრიაძე:

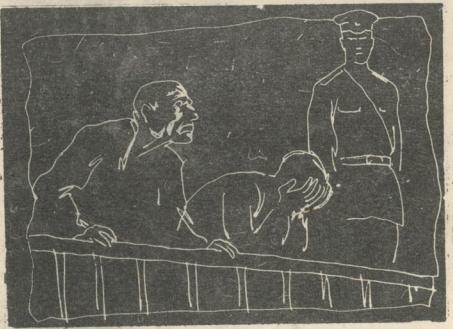
„მან დამათავრა ათწლედი, მიილი საშუალოა ვანათლება და ახლა მწველიად მუშაობს. ეს ჩვენი ღროს მუსანიზაქვი მოვლენაა“ — თქვა ნიკიტა სერგის ძემ ამ სახელოვან ახალგაზრდა მოწინავეზე.

... განა მერიზე ბედნიერი იყო ვინმე ქვეყანაზე იმ წუთში?

... და აი, რამდენიმე დღის შემდეგ ჩვენ მერისთან ვართ სართიქალაში. მერი გახარებულია, ფრთაშესხმული, გაღიმებული. იგი ცობრუტითი ტრაილებს რუმბაზარ ფერმაში, ჯიანთა და მომავლის რწენით აღსავსე. ტრაილებს ისე, როგორც საკუთარი ოჯახში, ვგვიჩვენებს საუკეთესოდ მოვლედ ძროხებს, სიყვარულით და სითბოთი ლაპარაკობს მათზე.

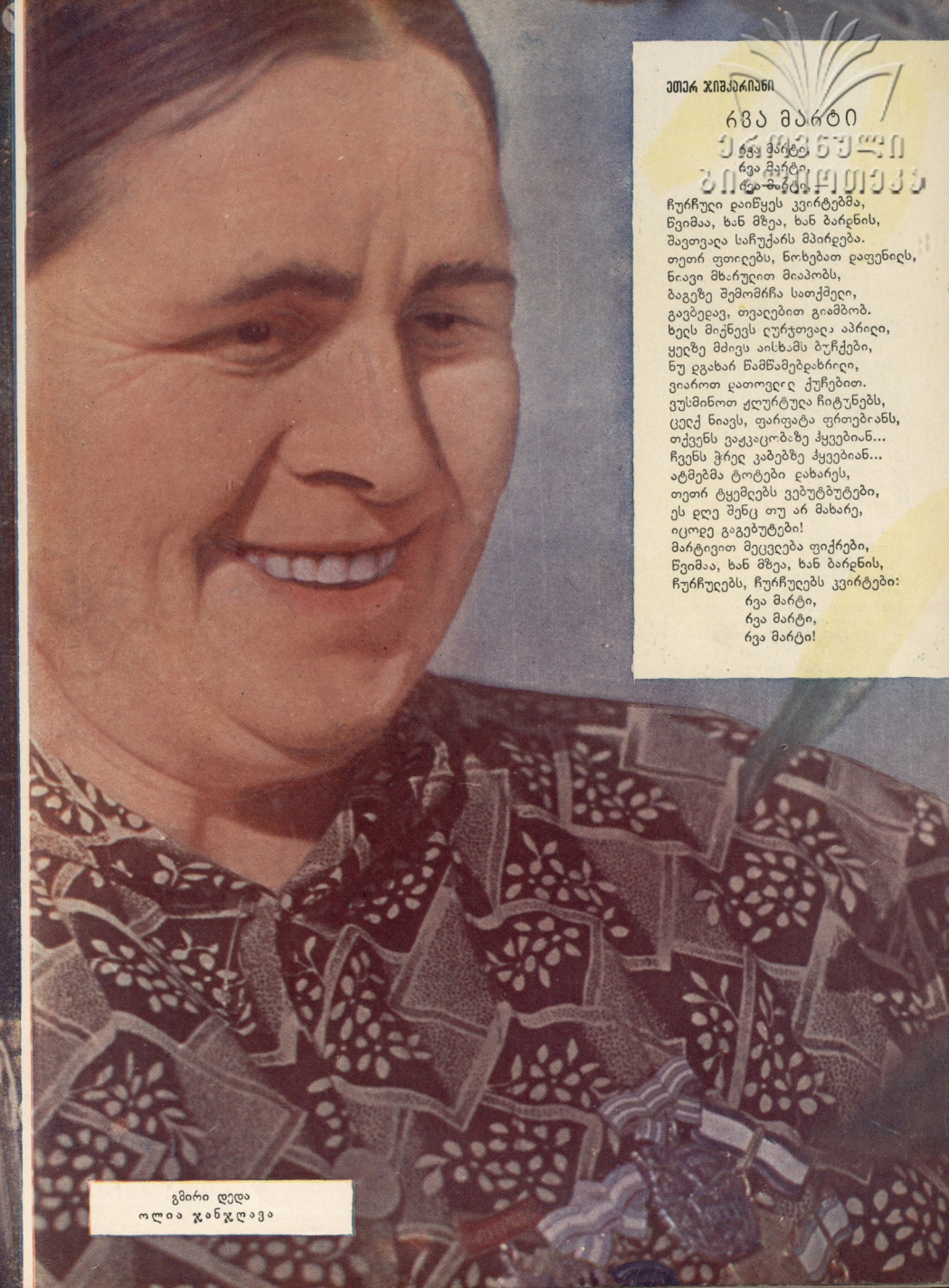
აქვე არიან მისი დღობილები: მავალა სამზარაული, თებრა გოგოჭური, თამარა იორამიშვილი და მრავალი სხვა. ისინი ცოტანი როდენ არიან. ფერმაში ოკდართი გოგონა და ყველა მათგანი სიმწეფის ატეტსტინი არის აქ მოსული. აი, მათი მიწვევების საიდუმლოება, აი, მათი საუკეთესო მომავლის საწინადაირი.

მერი აღტრთოვანებულია, გაბედნიერებული, შრომა და გარჯა დღუფსიდა. მერი გულდასმით ტრაილებს საბორხეში, აცვია თეთრი, ფთვილა ხალათი და ხალათის გულს ჯიბეზე წითელი ააფთო ამოკვეთილია „მერი კ.“ ვინ იცის, შეიძლება ამ აღდებზე რამდენიმე წინს შემდეგ ოქროს ვარსკვლავი აკიადუნეს. ვინ იცის! ეს მომავლის საქეა. დღეს კი მერის მრავალი დამაბული დღეების ვავალი მოუხდებია, რათა შეგარსოლოს ის პირობა, რომელიც მან საშობლობა მისცა.

გ. გორახილი

პიუჩა ჯიბარაიანი

რვა მარტი

რვა მარტი
რვა მარტი
რვა მარტი

ჩურჩული დაიწყეს კვირტებმა,
წვიმია, ხან მზუა, ხან ბარდნის,
შავთვალა საჩუქარს შპირდება.
თეთრ ფთიდებს, ნოხებათ დაფენილს,
ნაიუ მხარულით შიპობს,
ბაგეზე შემომჩრა სათქმელი,
გაბეღავ, თვალებით გიამბობ.
ხელს შიქნებს ღურჭთვალა აპრილი,
ყელზე მძიუს აისხამს ბურჭები,
ნუ დგახარ წამწამებდახრილი,
ვიარით დათოვლილ ქუჩებით.
ვუსმინოთ ჯღურტულა ჩიტუნებს,
ცელი ნიაგს, ფარფაბა ფრთებრანს,
თქვენს ვაჟკაცობაზე ჰყვებიან...
ჩვენს ჭრედ კაბებზე ჰყვებიან...
აბმებმა ტოტები დახარეს,
თეთრ ტყემიებს ვებუტბუტები,
ეს დღე შენც თუ არ მახარე,
იყოღე გაგებუტები!
მარტივით შეცვლება ფიქრები,
წვიმია, ხან მზუა, ხან ბარდნის,
ჩურჩულებს, ჩურჩულებს კვირტებმა:
რვა მარტი,
რვა მარტი,
რვა მარტი!

გმირი დელა
ოლია ჯანჯლაფა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქუთაისის აბრეშუმის კომბინატის ძაფ-
სართავი ფაბრიკის მოწონავე მრთველი
მედეა ჩაჩანიძე

საქართველოს

- მე ცაში გავიარებდი რაკეტით.
- როგორ არა? რაზე რომ წაფიქვან?
- მე მამას ვტყვი, წამოყავს.
- მე კი იცნობს, ჩემი დედა ყველა ვარსკვლავს ადევნებს.

მისი დედა მართლაც ყველა ვარსკვლავს იცნობს. მე მემოლის ვარუთ, როცა მზე იპარება ხეივანში, როცა ნამუქვება ტყე და ბავშვები აღარ დაიბენ რაკეტაზე.

ისი გაიღის ხეივანში—მალაი, ოდნავ გაშადრი და ახალჯარდა. თავზე დასცქერის ზეცა და უუერებს, ხომ არ მოზარდადღუნ ვარსკვლავები. მას არ უყვარს ღრუბლიანი ცა უღლის გამოდარებას. ახასთომანში ამინდი სწრაფად იცვლება. თუ ღრუბულია, წამოყვით იცვლება. ისი ავირდება ცას ხელავს, როგორ ხელ-მელა დაღებთან ვარსკვლავები. მერე აღის ოსურვატორის გუმბათში და წმადება ვარსკვლავებით შესაძლებელია.

აი, ასეთი ღამე უყვარს ამ წმად, მოიღვლებო, მომწონდალი, ვარსკვლავებით მოქუდილი და უმთავარი, მოყარ ხელს უშლის შვისწავლის ვარსკვლავების სივხვად, ფანტასი მათ და თავის სიხვადე რვეს. დაკვირვებისათვის უმთავარი, კამეჯა ღამეები

უყვარს ახასთომანს გეოფიზიკური ობსერვატორიის ახალჯარდა მეცნიერ მუშას რამზე ბართაიას.

გუმბათში ბართაი იგი, დღეს მისი დამა. დღეს ის დაღვება მწისკურ ტელესკოპთან, გადახსნის თასს და ვარსკვლავები შეიკვრებთან სალაშით, ციმციმით.

აქ აღმართა საწყობის სტოვებს რამზე ცაში იყრება ტელესკოპით და სულ ახლოს ხედავს რა ხდება ზემოთ. იქ კი ბერი საინტერესო რამ შეიძლება მოხდეს.

ვარსკვლავთმობის სიგრძეში გაბნულია გაზოზანი და მტკნოვიანი ნივთიერებანი. ისინი შთანთქმენ მათში გამავალი სიხვებს და ასუსტებენ ვარსკვლავთ სიკამეჯავს.

ვარსკვლავთმობის შთანთქმის შესწავლა—ეს იყო რამზე პირველი სადღოშო შრომა, როცა უნივერსიტეტის ამოაგებდა.

მას შუბდე ოცამდე მეცნიერული შრომა დაამუშავა, მაგრამ ამ საკითხის გახსენება მაინც სჭირდება.

ახლა ტელესკოპთან ზის და ხელავს, როგორ სხვადასხვაგვარად შთანთქმენ ეს ნივთიერებანი ვარსკვლავთ სიხვებს—

ზოგი მიმართულებით—ტლიერად, ზოგი მიმართულებით—სუსტად.

და კიდევ სხვადას ხელავს რამზე. ვარსკვლავთმობის სიგრძეში უბავე ცურე სხვადასნის ნაშტებთან. ისინი მომართუნ უწყრივად, სწრაფად. მერე ხელავს დაღებთან მიზიდულობის არეში, მაგრამ სახანადღებთან, მათ წინააღმდეგობის უწყეს ატმოსფერო. ისინი დაბლა ეღარა აღწევენ, ზეცაში იწინებია.

აი, აინთი კიდევ ერთი... ალბათ, ახლა ქალიშვილი მის დანახვად ჩაიღებრებს სასურველი სახელს.

რამზეც იყო ქალიშვილი და მისი ტლიე გონებში ეფიროდენი: არტა ვარსკვლავი მიწადა, მოაწმარი მათიქე უბრა.

უბრა მეტიც შეიძლება მიხედს ზემოთ, ცის საწყაროში. შეიძლება უნება, ფოტოგრაფებისას, ახალი წერტილი განჩნდეს, ისეთი, როგორც ვარსკვლავთგრავე არსად არ არის, მერე პრიზმით სპექტრი მიიღოს, დააკვირდეს და... ახალი ვარსკვლავი აღმოჩნდეს.

თუ ეს მიხება, მაშინ ის იქნება მეორე ვარსკვლავი, რამზე მართაიას მერე აღმოჩნდება. პირველი ცნობა კი ვარსკვლავის აღმოჩენა, 1948 წელს მიიღეს სლონიის. მაშინ უნივერსიტეტი ორი წლის დამატარებული ჰქონდა რამზეც. საერთაშორისო ასტრონომიულმა ცნობა ბორომი მსოფლიოს ყველა ოსტრეგატორის აცნობა, რომ ახასთომანში ახალჯარდა ქალმა რამზე ბართაიამ აღმოაჩინა ახალი ვარსკვლავი. მაშინ ტელესკოპებმა გახსნენ ზეცას და ასტრონომებმა პირველად გაეცნენ ვარსკვლავს, რომელიც მდებარეობდა გველის თანავარსკვლავებში.

გველის ახალი, 1948. ასე აღინიშნა კი ვარსკვლავი ასტრონომიული ლიტერატურაში.

ჩვეულებრივ კი ამ ვარსკვლავს რამზე შეარქვეს.

დღესაც არის რამზე ამ თანავარსკვლავებზე. დღესაც ხედავს ტელესკოპით ამ ვარსკვლავს მისი აღმოჩენი. მაგრამ იგი დასუსტდა და ისე აღარ კამეჯავს, უბრაუნება პირვიანდელ მდგომარეობას, უჩინარდება, სულ კი მაინც არ გაქრება. შეიძლება უჩინარი გახდეს ტელესკოპისთვისაც კი, მაგრამ იქნება, იარსებებს ამ თანავარსკვლავებში და მხოლოდ მეცნიერებს შეიძლება მისი აღბაგი, რომ იგი ერთხელ უუცრად აინთო და აკამეჯდა, რადგან მაშინ მის ატმოსფეროში ხდებოდა სწრაფი და გრანდიოზული ცვლადებები, რომელთა დაკვირვებამ და შესწავლამ ბერი რამ შემატა ვარსკვლავი ფიზიკური ბუნების ამოკონას.

ჯერ მარცხ ხელავს ტელესკოპით ხმ ვარსკვლავს რამზე და მალე ეფიროდენიანას. მის ნაცვლად შეიძლება სხვა მიიღეს, ბუნებში ხომ ყოველთვის შეიძლება სასწავლო მიხედს. და ვარსკვლავები პირდებთან სასწავლო ვარსკვლავები უფავაინი, ზოგან, მოკამეჯანი, ზოგან თვალით უჩინარი, პირდებთან კიდევ ბერი სადღებლად ვარსკვლავს.

მათ ვიფიქრებენ ისტორიკოსებს, რამე კამეჯანი უწყებთ ახასთომანში რაკეტისათ. ამ ვარსკვლავი განხორციელებდა ატმოსფერო რაკეტების დედალავი. მათ ავირებენ მეცნიერებს ბერი რამ რაკეტების გაუმჯობეს. კიდევ ბერის რაკეტის აი, ეს ცი, უბრალო და ვარსკვლავებით მიიღებოდა.

ის აძვეს ახალ ცნობებს რამზეც ახალი შრომებისათვის, რომლებიც შეეცნება სპექტრულ გამოკვლევას ცის ვარსკვლავ უნებში, იქ, სადაც ვარსკვლავი ვარსკვლავი წამოშობა და რომლის შესწავლა მოგვეცნება ასეთი ვარსკვლავთა ციველიაზე.

ღამე ღამე, მაგრამ ჯერ კიდევ არ არის დღეა და ცის ზეცავს რამზე. დღეა თალი, ვარსკვლავები თითქმის შემოიკრება მათსა და უნებთან ბერი რამზე, ჩამდა, სადღებოდა.

რამზე იღებს სპექტრებს და ავირებს მასვე.

ახალ შეყვარებებთან საერთაშორისო ასტრონომიული კავშირის წყვეტა თანაინ ყროლობაზე—იდეკან სახელზე ასტრონომიული მეცნიერებანი.

იქ სა-ფრანკოსკოში, ყროლობაზე დასაწყებლად ჩავსე წმადრი, ახალჯარდა ქალი, საერთაშორისო ასტრონომიული კავშირის დატოვებები კომისიის და სსრ კავშირის მეცნიერებანთა აკადემიის ასტრონომიული საბჭოსთან არსებული ვარსკვლავთ ასტრონომიის კომისიის წევრი, ყროლობის წევრები მისიშენენ მის ახალ ცნობებს ვარსკვლავთა ატმოსფეროს ქიმიური შედგენილობისა და იქ მინდებენ ფიზიკურ პროექტებზე.

და ეს ცნობები იქნება ასტრონომიული დაკვირვებისათვის ვერობაში ყველაზე ხელსაყერი მდებარეობის მქონდა, ყანობილის მიიდან ჩამოხანდილი.

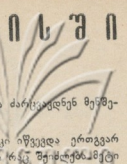
პირველად გათენება ახასთომანში ამ მიიდან იწყება. ჯერ მისი ნახებში და თეთრდებთან, მზე პირველად მათ შეხედავს და მერე ქვემოთ ჩაივლის, ქარბრტყ. მზის ამოსვლასთან რამზე სტოვებს გუნბანის და ხეივანი მიიის ღამნათევი. მზეს უყვარს ამ ხეივანში ცქერა და რამზესაც უყვარს ამ წუთის მზე, რადგან იგი მის საშევილს აქ ეაღვრება.

მზე თანდათან მალდა იწყებს და ანათებს გულანად, დაჯერებულად, მცხნევირედ და რამზესაც უსარია მისი ნახევა, რადგან იცის: მზეს მოკვებთან ვარსკვლავებში, დღეს ღამე შეუცვლის, და ეს ღამე იქნება მისი... უბრა, წმადრი კამეჯანი ვარსკვლავებით სასტე და უმთავარი.

ღამე კამეჯანი

(1917—1918)

1917 წლის ზაფხულში ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტმა დროებითი მთავრობის თანხმობით საკონსულტო ვაჭრობა შეწყვიტა რუსეთის ტერიტორიაზე. ამ საკონსულტო საქმიანობა დიდად განსხვავდება სხვა სახელმწიფო საკონსულტო საქმიანობისგან. ამერიკალიტორი ქვეყნის საკონსულტო წარმომადგენლებს (სენტრებს), რომელთა ვარაუდები იტყობიან კონტრარეული ეკონომიკური მდგომარეობის დათვლის დარსაზე რეკონსულტაციის საპრობლემატიკა, აქრობდნენ, ამერიკის საკონსულტო თბილისში აქტიურ რეაქციულ ძალების საკონსულტაციის და შეჯამების რომელი ბოლოს და თან მინახს ისხადებდნენ ამერიკის ამბროალიზმის პოლიტიკური გავლენის და კომოინური პოლიტიკის გადგრეობის საკარგველში. კავასის მიდრეკი, მნიშვნელოვანი და სტრატეგიული რაიონის ამერიკის კოლონიალ და გავრცელება.

საკონსულტო სათავეში იდგა გამოკლები ვაჭრობა და პროკავალი სმიტი, რომელი ამერიკის სახელმწიფო მტკბების ძველი რეზიდენტი შეიღ იყო, აქვე დაიხვედნენ და აღწერილი.

სმიტმა შეუმუშავა გეგმა, რომელიც ამერიკული ფონდის რორგანიზაციის და ქართული სპორტი ვოროვლი ამერიკის ნაწილების გადმოცემას თავისი წინადაც. სმიტის აზრით რუსეთში პროლეტარული რევოლუციის გამარჯვების შემთხვევაში, ქართველი მენეჯერები უნდა გადაქციულიყვნენ ძალიად რომელიც დეკონსოლითი ამბროალიზმის ფორმირების საკარგველში გადგრეობის. სმიტი აღწერდა ზრუნავდა კონტრარეულიტორი ბელსიულების ვარგებით უზრუნველყოფისათვის.

ამერიკის ინსულიტორი სმიტი 9 ნოემბერს დეკემბერ აცხადებდა თავის მთავრობას რომ ამერიკის ფინანსური დახმარების ვარგე ამერიკელების კონტრარეულიტორი ხელსაღმარებელი დაიღუპებო. დოკუმენტებშია ჩანს, რომ ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტმა მენეჯერებს მისცა 10 მილიონი დოლარი ყველ შეთხვევაში, ქართველი მენეჯერებსა მდგომარეობა კიდევ უფრო განიპოტყვის და 15 ნოემბერს შექმნას ამერიკელების კომისარიატი.

აქედან მოყოლებული სმიტი მენეჯერთა საქმიანობის სრულ კურსში იყო, აძლევდა მათ სხვადასხვა ცნობები და გეგმებს, იხსენებდა ანგარიშებს, ესწრებოდა შეკრებებს და სხვა. სმიტმა, ბატალიონი, წინასწარ იცოდა ამერიკელების კომისარიატის შექმნის სკეტი, დატოვდა. მისთვის ცნობილია, რომ ამაღი ხელისუფლებით რუსეთის სახმეთა სოციალისტური რესპუბლიკის თავგანთავებულ მტკბილ იყვნენ და მის წინააღმდეგე სახმეთავებელ ჩრდილო კავასის უფროგანვითვლებთან აბრუნებდნენ ბერკამბლის სმიტი თხოვდა ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტს შენახარება, რომ ეყნა ამერიკელების კომისარიატი დეკემბერს ამერიკელების კომისარიატის დეკლარაციის ცნობის საკითხი პირველ დეკემბერს სტეკონსულტაციის იქნა განხილული ამერიკის, ინგლისისა და საფრანგეთის წარმომადგენლები თაობაზე რე. სასული ვაჭრობა კონტრარეულიტორიანთა ხელშეწყობისა ხელმწიფო სმიტი გავაზრდა. დეკემბერისთვის პოლიტიკური სიტუაცია უფორტესი იყო დამახასიათებელი კონტრარეულიტორი უფარსაგან ძალებს იტყობდა. მთელი მუშაობა მიმდინარეობდა ამერიკის ზაქონსულტო აშკარა ხელმძღვანელობით. სმიტი კრიტიკებისთვის იღებდნენ დეკემბერს ამერიკის ვაჭრობისა და პარაზოზი. 11 დეკემბერს მან თავიანთი მიზნის ინგლისისა და საფრანგეთის კონსულტო და მუშაობა-აღმოსავლელი რუსეთის შეფერხების მთავრობის თაბუღებამე ხარლამოვო. როგორი ჩანს, თაობაზე რე ვაჭრობა, ბოლშევიკური რეგანიზაციების წინააღმდეგე საკითხი უნდა დაწინაურდებო. იპირახარება ამერიკელები აფინანსებდნენ, რომელიც შეედა ხატარგულიტორი სმიტის გეგმის მიხედვით და მისე უშუალო ხელმძღვანელობით. ყოველგვარ საქ ნაოღად ჩანს კონსულტო სმიტი დანახარების 12 დეკემბერს ვაჭრობის დეკლარაცია.

სმის დღის შემდეგ, 15 დეკემბერს, სმიტმა მიიღო დანახარების სახმეთავი. ამის სახელმწიფო მიდგომი აცხადებდა კონსულტო, რომ ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტმა ძალიად შეუცხადეს აძლენ მის მოხსენებში ნაბიჯებს, შედეგინდეს დიდი ეკონომიკური ცროზი. ერთი სიტყვა, ამერიკის მთავრობამ აკურხათა ბოლშევიკური სახმედრო ნაწილების განიარაღების სმიტიტული გეგმა და, როგორი ჩანს, გაიღო უფრო.

სმიტი პირდაპირ მიუთხოვდა, თავის ხარამო, რომ მოხლოდნენ მის შემდეგ, რაც ამერიკელების ბოლშევიკური ძალები განადგურებულნი იქნებოდა, აქტიურ კონტრარეულიტორების მიუცემი საშუალება აშკარად შექრან ვაჭრობა ჩრდილოეთის უფროგანვითვლი უფარსაგანთან.

1918 წლის 6 იანვარს 15 კორდონის ხელმოწერით ამერიკელების ყველა საბოკონსულტო ვაჭრობა შეწყვიტა მთავრობის დეკლარაცია. აფინანსებ რუსეთში მიმავალი სახმედრო ნაწილებს თან მიუცემი იარაღი და თუ დროებითი ზაგი წარმატებით არ დახმარებოდა, ნაციონალური ნაწილები შეიძლება ის დაჩრდნენ, რომ საკმაო იარაღი ან ექნენ ფონდის დასაცავად, მუშათა, ვაჭრებისა და გლეხთა დეპუტატების სახმეთავი სახმედრო ნაწილებს დაიღინა. წინააღმდეგე მიუცემი ყველა საბოკონსულტო მთავრობის მთავრობის იარაღის ჩამოსაღწევისა და ყოველი შემთხვევის შესახებ აცხადებდა სახმედრო ცენტრის მენეჯერული მთავრობის ეს ღონისძიება უნახლად გამოიძინებოდა ამერიკის შეწყვეტილი მტკბების თბილისში ანსოვლის მხარეული პოლიტიკიდან.

მენეჯერთა წარმომადგენლები უშუალოდ მინიშნულებდნენ დიანაშაული ადამიანთა ხოცვა-ღლეობას. ვაჭრისაკეთა ვაჭრობის მოიგინა შაქრისის ველები, რეინგის ვაკის, უფროგანვითვლი ხანძების ადგიანხსნობისა სარგებარი არ ჰქონდა,

ისინი უდარაშუალო ადამიანებს განუცხოვებდა სკვადრებს და ძარბადენდნენ მეშევიკი სოციალისტების თვალწინ.

ამერიკის კონსულტო აქტივობა თვით მის კოლეგებშიც იწვევდა ერთგვარ ზრმს. თვითელი ამბროალიტორი სახელმწიფო კონსულტაციის მენეჯერებიც და მათი ნადავლი ედლო ხელი ანახმებოდა ინტეგრეტისა მინიშნულების სასურველად. ამერიკელების ბატონობის მთავარ პრეტენზიებზე აქტივობა და რეკონსულტაციის ამბროალიტორი გვერდებშიდნენ ამბროალიტორი მთავრობის წინააღმდეგე მტკბილ მსმის საქმიანობის მხარეს, რომლის მინა იყო სახმეთავლოში ამერიკის მთავრობა ბატონობისათვის მუშავებდა.

ამბროალიტორი, რომ ინგლისის მთავრობამ იტყობი რუსეთში სარგებო და მიიღო კიდევ ზოგები. ინგლისის ელჩმა ვაშინგტონში 1918 წლის 18 თებერვალს ამის სახელმწიფო დეპარტამენტს მართა სტეკონსულტორი მთავრობის მოხლოდნენ აქტივობების, რომ ამგვად თბილისში მყოფი სამი ამერიკული მოხლოდნენ სახმეთავლო დამოკლებლობის დეფინანსებას აბრუნებდა ინგლისის მისხედვით. ამის სახელმწიფო დეპარტამენტს უნდა დარიკოს თავისი წარმომადგენელი თბილისში, რომ მან აბრევი წამოიჭროს იქ ინგლისის მისის სრული ინფორმაციები და თანხმობის ვარგე. ამის ყოველგვარი მოხმებების, რომლის მინა შეიძლეოდა ყოფილიყო ამერიკის ამბროალიტორის მოხმებების, განსხვავებული ამერიკელების, სახელმწიფო უფრობა ინგლისის ინტერესებს და, ბუნებრივია, ინგლისის მთავრობა ამერიკელთა ასეო მოხმებებს არ მოწონებდა.

1918 წლის აპრილისა და მაისში ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტი დიდ ყურადღებას უთმობდა ქართულ-სომხური სახმედრო შენარების შექმნის საკითხს. 16 აპრილს ლანჩინამ სტეკონსულტორი ბარათი მართა სფრანგეთის თვით, რომელიც მოთხოვნიდა დახმობით 150 ათასიანი ქართულ-სომხური არმიის შექმნის შესახებდასაზე. ამერიკის მთავრობა საკითხი მიიჩნევდა ამ სახმეთავლო მთავრობის სახმედრო საბჭოს სხდომებზე განიხილება და მოუწოდებდა საკითხი ზოგები მიიღო სამხრის წარმომადგენელი დახმობისათვის.

ქართულ-სომხური სახმედრო ნაწილების შექმნის იდეა წარმომადგენელი აბრეკალიტორი ინტერვენციისა და რუსეთში სამოქალაქო ომის შედეგით ვაჭრობების ამბროალიტორი ინტერვენციის დაგეგმვის წაწილს. მას შეეძლო, რაც მოხერხებოდა ხატების ზაგის დახმობისათვის, მათ გააძლიერეს კოლონიალური დახმარება მინაგანი კონტრარეულიტორი ადამიანისთვის, მათ გააძლიერეს კოლონიალური დახმარება ამბროალიტორის მომუშავე ზესილსიკისი კორპორის ცნობილი აფინანსება, განსაკუთრებული ზრუნვის სახად ზესილსიკისი თვითგანვითვლი არმიის ჩრდილოეთი კავასისა და ღონის სკენი. მთბოლო ზაგის ვაჭრობა ყველა ანაირად, რომელიც უფრობითი თუ შეუცხედნად მათ მხარეზე ბროლის მხალხობის აქცელებდა. 1918 წლის ივნის-ივლისში სახმედრო ჩამოყალიბებუდა ვარგე და მთავარი კონტრარეულიტორის კამპინის ცხელმოცემა შეიკურხა სახმეთავლო რესპუბლიკის ვარგეში.

ასეო პერიოდში, 150 ათასიანი ქართულ-სომხური კონტრარეულიტორი არმიის დანახმების ვარგე შეიღო ამბროალიტორისათვის. ინგლისის მთავრობამ, როგორი ჩანს, მზარი არ დაუჭირა ამერიკელთა წამოწყებას, რადგან ამერიკელთა უფრობა და ხელმძღვანელობითი ორგანიზებული არმია უფროდ მათი გაველის ქვეშ მიუძღვოდა და ამერიკელებისა ფაქტორად ამერიკის ამბროალიტორის საკულებდა ხელი.

ამერიკელთა საკონსულტო თბილისში განაგრძობდა აქტიური მოქმეობებს. მენეჯერთა ხელმძღვანელობით სმიტის ზრითი კამპინები იყვნენ, იღებდნენ მისგან ჩრდილოეთის ვაჭრობების, აცხადებდნენ თაბათი გეგმებს და განახლებდნენ.

ინგლისის დასაწყობების ამერიკის საკონსულტო მენეჯერთა არმიებისა და სმიტის დატოვდა თბილისი. ჯერ მოსოვლები, ხოლო შემდეგ სხვა დატოვებდნენ სმიტი განაგრძობდა ვაჭრობების მომუშავეს ვაჭრობითან. იგი აწვევდა სახმედრო დეპარტამენტის ცნობებს ამერიკელების პოლიტიკურ და სახმედრო მდგომარეობაზე, როგორი მისი ბატალიონები, იგი განაგრძობდა ცნობების მიღებას ვარგე აბრეტურული მსჯელობის, რომელიც მან შექმნა მიულ კავასისა და განსაკუთრებით საინტერესო მასალებს დაუყოფნებელ ზეგანვინა ვაჭრობისა და პარაზოზი.

ამერიკელი კონსულტო სმიტი კიდევ მოიგინა თბილისი, როცა ვერბანის დამარტების შემდეგ, ქალკრი ინგლისის ვაჭრობა ვარგემა დაიკავა. 1918 წლის პირველ ნახვარში საკონსულტო ვაჭრობა აქტიურ პოლიტიკურ ცენტრებად არ უნდა იყოს საკარგებო, რადგან რუსეთის პირთი თვებში ინგლისელი მდგომარეობის სრული ბატონობითი განხედნენ.

მოხმებდაც ამისა, 1918 წლის ოგოსტისამ მოყოლებული მენეჯერთა ბატონობის პოლიტიკა ამერიკელთა პოლიტიკის აქ განუწყვეტლოდნენ ძირობებდა. ეს კი დატოვებოდა ამერიკელი პოლიტიკის სასკულის სახმედრო, რომელიც პარიზის სახმეთავლო კონფერენცია სომხეთის მოხლოდნენ კომისარიატს დახმონდა. სასკული დილონდა თაბათი უფროგანვითვლი მიულ ამერიკელების ვაჭრობებისა. ამერიკის საკონსულტო თბილისში იღვლისდა სასკული დეპორტირების, ხოლო სმიტი ამერიკელი პოლიტიკის ჩამოსილის შემდეგ, როგორი ჩანს, აქედან ვაჭრობა.

ივნი რახანაშვილი

საბჭოთა კავშირის 1960 წლის ჩემპიონატის ფინალს მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტთა ტურნირისათვის შესარჩევად შეჯიბრების ხასიათი ჰქონდა. მხედველობაში იღებდა რა ნონა გავარნიძე-შვილის სისტემატურ წარმატებებს, ჩვენი რესპუბლიკის სპეცდრაკო საზოგადოებრიობა მამხუე დაიდინებებს ამჟარბდა. მართლაც იგი შეუშოვარად იბრძოდა არა მართო პრეტენდენტთა ტურნირში გასვლისათვის, არამედ საბჭოთა კავშირის ჩემპიონის წოდებისათვის. ნონას ძირითადი მეტოქეები ვ. ბორისენკო და ტ. ზატულოვსკიანი ბრწყინვალე ფორმაში აღმოჩნდნენ. პირველი ადგილისათვის ბრძოლაში გადამწყვეტი აღმოჩნდა საქართველოს ჩემპიონის შემდგარა ზატულოვსკიანისთან, რომელიც უკანასკნელის გავარჯვებით დასრულდა. ტურნირის დასასრულისათვის ნონას მთავარი ამოცანა იყო ოთხეულში გასვლა. ამ საკითხში მისი მთავარი კონკურენტი იყო ვ. ტიხომიროვა. ყველფერს წყვეტდა პირადი შეხედარა, რომელიც ნონამ ინერგიულად ჩაატარა და ლამაზად მოიგო.

ამგვარად, უძნელეს შეჯიბრებაში, სადაც საბჭოთა კავშირის ყველა უძლიერესი მოპულარაკე მონაწილეობდა (მსოფლიო ჩემპიონ ვ. ბიკოვას გარდა) ქართველმა მოპულარაკემ დიდი გამარჯვება მოიპოვა. ეს ამასთან ერთად საქართველოს საქარბოკო ორგანიზაციის დიდი გამარჯვებაც არის. პირველად ქულარაკის ისტორიაში საქართველოს წარმომადგენელი მონაწილეობის მიუღწეს მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტთა ტურნირში.

ამ წარმატებამ თავებრ არ უნდა დაახიოს მას. საჭიროა ყოველმხრივ მომზადება საახუსისმგებლო შეჯიბრებისათვის, საქულარაკო თეორიის უახლესი მიღწევების ათვისება.

ნონა თბილისის უცხო ენათა ინსტიტუტის მე-3 კურსის სტუდენტია. იგი ჩინებული

სწავლობს და ამასთან ერთად ცხოველ მონაწილეობას იღებს ინსტიტუტის სპორტულ ცხოვრებაში.

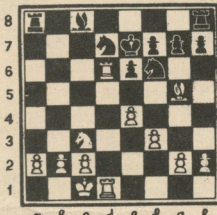
ეს პარტია ნონამ ითამაშა საბჭოთა კავშირის 1960 წლის გუნდის პირველობაზე რუსეთის ფედერაციის წარმომადგენლის, ნიკიტერ მოპულარაკის კონობლიოვას წინააღმდეგ:

სიმიულიზირი ღაცმა

გავარნიძე-შვილი (თეთრები)—კონობლიოვა (შავები).

1. e4 e5 2. მწ3 ძმ 3. ძ4 ძ4
4. მ: ძ4 მწ6 5. მც6 ან 6. კქ5 e6 7. ლძ2 კე7 8. კე2 ლე7 9. 0—0—0 ხ5? (ნაღარევი სვლაა. ამ პოზიციაში თეორიის მიერ რეკომენდებულია 9... 0—0, შემდგმ მცნ და ა. შ. შავები ამთავრებენ ფიგურების განვითარებას. გავარნიძე-შვილი ფიგურის შეწირვით პოზიციათერ უპირატესობას იღებს). 10. კ: ხ5 +! აბ 11. მძ: ხ5 ლხ6 12. მ: ძ6 + კ: ძ6 13. ლ: ძ6 ლ: ძ6 14. ე: ძ6 მხძ7 15. ემ ძ1 მფ e7 16. მწ.

კონობლიოვა

გავარნიძე-შვილი

ნონა არ იგებს ორ ფიგურას ეტლში, რადგან ამ შემთხვევაში მისი გამარჯვება პრობლემატური იქნებოდა. მგალღ-

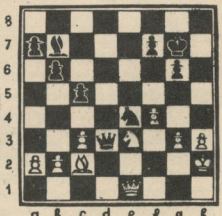
ნონა გავარნიძე-შვილი

თად 16. ე: ძ7 + კ: ძ7 17. e5 კე6 18. მწ ეხ ეხ შავები აქეთ კონტრათამაშ. ითგიათი უკანასკნელი სვლით თეთრები იციანენ პაიკს და ამზადებენ მძლეობა გამსვლელო პაიკების წინსვლას ლახიერის ფრთხუე. 16... ხ6 17. კქ4 ე5 18. კქ2 ეგ8 19. ა4 ეხ7 20. ხ5 ეხ e8 21. მწ5 იე6 22. e4 ე: ძ6 23. მ: ძ6 კა8 24. ხ4 (ამ პაიკების წინსვლის შეჩერება შავებს არ შეუძლიათ) 24... მფმ8 25. e5 ე4 26. ხ5 ექ 27. e6 შავები დანებდნენ.

ნონამ დამაჯერებლად გამოიყენა შავების შეცდომა მეტბრე სვლაზე.

საკეფირო ჩემპიონატის მე-16 ტურში ნონა შეხედა ტიხომიროვას. ამ მომენტისათვის მის 9,5 ქულა ქონად, ტიხომიროვას კი 9 ქულა. ნონას აუცილებლად მოგებაზე უნდა ეთამაშა, რადგან მისი წაგებისა და ყანისმს შემთხვევაში კი ტიხომიროვა ოთხეულში გასვლის დიდ შანსებს იღებდა. ნონამ ეს პარტია დიდი აღმავლობით ჩაატარა. მოვეყვას ამ პარტიის დასასრული.

ტიხომიროვა.

გავარნიძე-შვილი.

პაიკის შეწირვით ნონამ მიიღო აქტიური პოზიცია. უკანასკნელი სვლით თეთრები დაეცინენ ლახიერს და დიჭობდნენ, რომ მას აუცილებლად უკან უნდა დაეხია. აქ შავებმა მოულოდნელი ლამაზი სვლით მოიპოვეს გამარჯვება 1... მძ2!! (აღმოჩნდა, რომ ამ შეხედლება ლახიერის აღება, რადგან ამ შემთხვევაში შავები ითამაშებდნენ 2... მწ3 + 3. მფე2 მ: e1 + 4. მფ1 მ: ძ3 და ზედმეტი ფიგურა (რჩებათ) 2. კქ1 ლ: e3! 3. ლ: e3 მწ1 + 4. მფე1 მ: e3. აქ პარტია გადაიღო. მეორე დღეს ტიხომიროვა რამდენიმე სვლის შემდეგ დანებდა.

ვიტორას მოალიძე
ხეგრათორიზო ოხტატო

კობი ფეხბურთის წიგნი

მეხუთე მუხარამიძე

საქართველოს

სპორტის

კიდევ რამდენიმე დღე და ჩვენი ქვეყნის სტადიონებზე აღმართება 1961 წლის საფეხბურთო ჩემპიონატის აღმართვა.

გულშემატკივართა უზარმაზარი არმია, რომელსაც თავდაუწყებელი უწყის სპორტის ეს წარმტაცი სახეობა, დღი სიხარულით ელის იმ საწარმოო წუთებს, როცა ტრენინგის მოვებინა საფეხბურთო მამულის მფლობელი და შეწავნ მოვლანზე გამოიწვიოს სამამულო ფეხბურთის საუკეთესო კოლექტივები, რომლებსაც მსოფლიოს მრავალ სტადიონზე დაუცვათ საპროტესტო სპორტის ღირსება.

ქართველ გულშემატკივრებს, ბუნებრივია, ძალზე აინტერესებთ, თუ როგორ მოეწადინენ თბილისის დინამოელები ამ ხანგრძლივი და დაძაბული ასპარეზობისთვის.

როცა ამ უნდა ჩამვიდეთ დღისის სპორტულ მაზაზე, სადაც ვერაუბობენ ჩვენი ფეხბურთელები, ყოველთვის ნახავთ ახსოვით გულშემატკივრის, რომლებიც რკინის მთავარბურთო ბიურენოშილი, შირიდან უთვალთვალენ რაგონი საყვარელი ფეხბურთელებს, აცვირდებიან, ათავი იცავენ სხეულს იმით, როგორ ხვეწენ და ეუფლებიან სხვადასხვა ტექნიკურ იღებებს, გადაცემათა ხელშეწყობას.

ამ რკინის მთავარბურთო იხადება მრავალი ყურმოკრული ამავე, რომელიც შემდეგ დღი სისწრაფით გრძელდება ქუჩებსა და რკინიგზებზე, ქალაქებსა და სოფლებში.

ჩვენ დესტრუქციული თბილისის დინამოელებს გარეუბნის დღის და გუნდის უფროს ა. ყორღანიას ვიხიოთ ვუი პასუხი გაცვა რამდენიმე კითხვებზე, მან სამოგუნბით შეგვიპოვათ ახივნა.

კითხვა: როგორ მოემზადა გუნდი 1961 წლის ჩემპიონატისათვის?

ა. ყორღანია: წლებადილ ჩემპიონატში ძალზე გააყვარებდა ამის მიზეზია ის, რომ ჩვენი რამდენიმე ფეხბურთელი გუნდის საბჭოთა კავშირის ნაკრებში, იმით თითქმის არ არიან გუნდთან შეთანხმებულნი, რადგან ხანგრძლივი დროის განმავლობაში წარზნის სხვაგან გადაიღწენ. გარდა ამისა საბჭოთა კავშირის ნაკრები ატარებს შესარჩევ მატჩებს თურქეთისა და ნორვეგიის გუნდებთან ჩილის მსოფლიო ჩემპიონატის საგზურისათვის. მისალოდნელია, რომ ნაკრები რამდენიმე ამზანაყურ შეხვედრას ჩაატარებს სხვადასხვა ქვეყნების გუნდებთან. ასე, რომ ბევრი კალენდარული მამულის ჩატარება მოგვიწევს ჩვენი წამყვანი მითამავეების გარეშე. ეს ძალზე ათუფლებს საქმეს.

გუნდს ჩაატარა დიდი საწვრთნელი მუშაობა. პირველ რიგში ვინაობილი (ცალკეულ მოამავეთა ფიზიკური მომზადებისათვის), რომ მათ ბოლომდე გაუძლიერ ამ მართიონულ და მიმტაცველ ჩემპიონატს. ამ ნაწილის ხელშედეგობადაც ცნობილი მწვრთნელი-მძღუოსანი ოთარ ელიაშვილი.

ძალზე დიდი უპირაღება ექვეოდა ტატეტკისა და ტექნიკის საკითხებს. განსაკუთრებით ვედილობა გუნდის მომამულო ტატეტკურად, რადგან, როგორც უფრო უკვი ვთქვით, წელს გამოხლები მოგვიწევს ცვალებადი შემადგენლობებით და უნდა გაითვალის-

წონით საკუთარი ძალები, უნდა მოგანბნოთ რაციონალური სტრატეგია.

წინადაც დიდი სიმელებებისა, ძალ-ღონეს არ დავიზავებ, რომ გავანართო ქართული გულშემატკივრები.

კითხვა: რა მიგანჩნათ თბილისის „დინამოს“ ძირითად იარაღად და ძირითად სპორტელს?

ა. ყორღანია: ჩვენი „დინამოს“ ძირითად იარაღია ტექნიკა, ტემპი, დინამიკი, ბურთის გრზობა. ბოლო გუნდის ძირითადი იარაღია ნერვიულობა. ჩვენი „დინამო“ ყველაზე ნერვიული გუნდია საბჭოთა კავშირში. ეს განსაკუთრებით შეინიშნება მაშინ, როცა თამაშს ვატყობ, მოთამავეებს ძალზე უკირთ ძალების მიზილიხვია.

კითხვა: როგორია გუნდის რეჟირვა?

ა. ყორღანია: გუნდს შეემატა კარგი მონაცემების მქონე რამდენიმე ფეხბურთელი, მათ შორის შეაკრე ქრია, შუამარბი პეტრიაშვილი, მცველი ზურ-ცლავა, თავდასმხელი წოწორია და სხვები. მიმდინარე ჩემპიონატში ძალზე სზირად მოუწევს თამაში ნიკურ ფეხბურთელს ი. დარუშვილს, ლ. ყორღანიას, ი. კურტიანის და სიქინავა ჟურსკის.

კითხვა: რომელი ქვეყნის ფეხბურთელი მიგანჩნათ ყველაზე უტრასმეტაოულად და ღლირად მსოფლიოში?

ა. ყორღანია: საბჭოთა ფეხბურთი ყველაზე ვეც-კაციური და აკრეიულია. საჭირია მხოლოდ ტექნიკის დონის ამაღლება და ჩვენ უღლირესნი ვიქვებით მსოფლიოში.

კითხვა: იმ ფეხბურთელებს შორის, რომელთა თამაშიც თქვენ ვინახავთ, ვინ მიგანჩნათ საკუთრების მცველად, ნახევარმცველად და თავდასმხელად?

ა. ყორღანია: საუკეთესო მცველად მიმჩნია ბ. რაიტი (ინგლისი), ნახევარმცველად ი. ნეტო, თავდასმხელად პ. ჰაიკიძე.

კითხვა: როგორ შეადგენდით საბჭოთა კავშირის ნაკრებს მიმდინარე წელს?

ა. ყორღანია: შეკარე იაშინი, მარჯვენა მცველი გ. ჩიხელი, დანარჩენ მცველებზე თავს ვიკავებ. ნახევარმცველები მანოშინი, იამანიძე, თავდასმხელები მტრეკველი, ივანოვი, პონედელიკი, ბუბუკინი, მესხი.

ჩვენ კითხვებით მიგანართო აკრეივი (ცალკეულ ფეხბურთელებს, ა. ეს შეკითხვები და მათი პასუხები

შეკითხვები:

1. რა მიგანჩნათ თბილისის დინამოს ნაკლოვან მხარებზე?
 2. თქვენი უშუალო მოწინააღმდეგეებიდან ვინ მიგანჩნათ ყველაზე უფრო ღირსეულად?
 3. საბჭოთა კავშირში რომელ გუნდის წინააღმდეგა თამაში სასამოწინო?
 4. რომელი ქვეყნის ფეხბურთის სტილი მიგანჩნათ ყველაზე ძლიერად მსოფლიოში?
 5. როგორ შეადგენდით საბჭოთა კავშირის ნაკრებს მიმდინარე წელს?
- ა. ყორღანია:** იმ ფეხბურთელებიდან, რომელიც თქვენ ვინახავთ, ვინ მიგანჩნათ ყველაზე კარგ მცველად, ნახევარმცველად და თავდასმხელად?

1. ჩვენი ნაკლოვან მხარე განხილვისა და დიდი გვიგარბის განსაკუთრებით მაშინ, როცა გადაედღირთ და ვაგებ.
2. ძალზე უსამოწინო გრზობა მიყვარს, როცა საყვარლო მოედანზე შეგლის გ. ივანოვი.
3. მისკეთის სტრუქტურითადა.
4. ძალიან მოწონს ავსტრიული ფეხბურთი.
5. აუცილებლად შევყვანიდ ნაკრებში იაშინი, ივანოვი, ლიხანოსისი, ჩოხელს, მანოშინს, იამანიძესა და მესხს. სხვა ადგილებზე ვარკვევით ვერაფერს ვიტყვი.

3. მოსკოვის «სპარტაკთან» თამაში ყველაზე სასამართლოა.

4. საპეოთა-ინგლისურ-უნგრული სტილის ფეხბურთი მიმართა ყველაზე პერსპექტიულია და ძლიერად.

5. ნარებზე აუცილებლად შევიყვანიდ იაშინს, მესს, იანაძის, ივანოს, მტრეველს, მანოშინს, ნეტოს და ბარქაას. დანარჩენ ადგილებზე შეიძლება რამდენიმე კანდიდატურის დასახელება.

6. საუკეთესო მცველად მიზანია სენი, ნახევარმცველად ნეტო, თავდასხმელად ფენტეტი (შეუღლ უნსდი).

ზორის სიქინავა:

1. თბილისის დინამოსა ძირითადი ნაკლია არასრულფასოვანი გადამცემები.

2. თამაში მაკოს ურინთან.

3. მოსკოვის «სპარტაკთან» თამაში ყველაზე სასამართლოა.

4. ინგლისური ფეხბურთი.

5. საპეოთა კავშირის ნარებების დღევანდელ შემადგენლობაში შევიკვლიდ მხოლოდ თავდასხმას ანუ—მტრეველს, ბარქაას, ივანოს, იანაძის, მესს.

6. მცველთა შორის ყველაზე უფრო ვაფასებ ბ. კუზნეცოვს, ნახევარმცველთა შორის—ნეტოს და თავდასხმელთა შორის—მ. მესს.

გივი ხოშოლაძე:

1. ჩვენი ძირითადი ნაკლია ცუდი გადამცემები.

2. მტრეველი.

3. მოსკოვის «ტორპედოსთან».

4. ინგლისური ფეხბურთი.

5. ამ საკითხში ვუანაზნებუ ბ. სიქინავას.

6. სენი, მაკო, სიხოველი (საფრანგეთი).

ჯემალ ზეინდავალიძე:

1. დაცვის ცუდი ორგანიზაცია.

2. კრანსიცი (არა იმიტომ, რომ ძალზე ძლიერია, პირადად გამოჭირდა მასთან თამაში).

3. მოსკოვის «ტორპედოსთან».

4. ინგლისური ფეხბურთი.

5. იაშინი, ჩოხელი, ნეტო, პეტროვი, მანოშინი, იანაძი, მტრეველი, ბარქაა, ივანოვი, ბუბუკინი, მესს.

6. სენი, მაკო, სალნიკოვი.

შოთა იაშანიძე:

1. ტაქტიკური არსნაღის სიღარიბე, უჩვეულოება—საა ჩვენი დინამოსა ძირითადი ნაკლია.

2. ივანოვი.

3. მოსკოვის «სპარტაკთან» თამაში ყველაზე ღირსაიმედესა მანიჭებს.

4. ინგლისური ფეხბურთი ყველაზე აგრესიულია და ძლიერია.

5. იაშინი, ჩოხელი, ნეტო, პეტროვი, ვორონინი, მანოშინი, მტრეველი, ივანოვი, პონეველიცი, ბუბუკინი, მესს.

6. სენი, ბარლო (ვეტ ბრომფორდ ალბიონი), ვ. ივანოვი.

თენგიზ მელაშვილი:

1. შედარებით სუსტი ტაქტიკური მოწოდება.

2. კუზნეცი (მოსკოვის «დინამო»).

3. მოსკოვის «ტორპედოსთან».

4. საპეოთა ფეხბურთი.

5. ჩემი აზრით საპეოთა კავშირის ნარები უნდა იყოს ისეთი, როგორც გამოაკვეთა «სოვეტსკი სპორტმა».

6. სენი, ნეტო, ბობროვი.

ზაურ კალაიცი:

1. თბილისის «დინამოს» აკლია მონდობა.

2. ზაშაყინი.

3. მოსკოვის «ტორპედოსთან».

4. ინგლისური ფეხბურთი.

5. იაშინი, ჩოხელი, ნეტო, პეტროვი, მანოშინი, ვორონინი, მტრეველი, ივანოვი, პონეველიცი, იანაძი, მესს.

6. აბოლზანი (რუმინეთი), ნეტო, ბ. პაპაძე.

ქვდარდ თორაძე:

1. მონდობა და გამარჯვებისადმი სწრაფვა აკლია ჩვენი გუნდს.

2. თამაში მიჭირს პონეველიციან.

3. მოსკოვის «ტორპედოსთან».

4. მოწონს ინგლისელების, უნგრელებისა და საპეოთა ფეხბურთელების თამაშის სტილი.

5. ნარების შემადგენლობა, ჩემი აზრით უნდა იყოს ისეთი, როგორც იყო ლუგანსკისა წინააღმდეგ.

6. ბილ რაიტე, მაკო, ფედოტოვი.

სხეილ მესხი:

1. შედარებით სუსტი ტაქტიკა.

2. კესარევი.

3. მოსკოვის «სპარტაკთან».

4. ბრაზილიური ფეხბურთი.

5. აუცილებლად შევიყვანიდ იაშინს, ჩოხელს, ვორონინს, მანოშინს, მტრეველს, ივანოს და ზაშაყინს.

6. ხოუ, ბოვიცი, კოპა.

ვლადიმერ ბარქაია:

1. სუსტი ტაქტიკური მოწოდება.

2. ნეტო.

3. მოსკოვის «ტორპედოსთან».

4. ბრაზილიური ფეხბურთი.

5. ნარებში აუცილებლად შევიყვანიდ იაშინს, ჩოხელს, მანოშინს, მტრეველს, ივანოს, იანაძის და მესს.

6. ზაშაყინი, ნეტო, ლოლბერიძე.

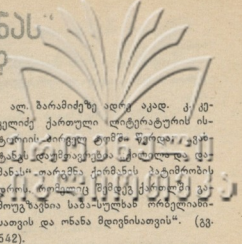
არ შეიძლება ილაპარაკო ფეხბურთზე და არ ახსენო.

ნი მაყურებლები, გულშემატკივრები, რომლებიც ასე განიღვიბან საყვარელი გუნდისა და ცალკეული ფეხბურთელების წარმატებებსა და წარუმატებლობას. ფეხბურთელები ხშირად ისმენენ მაყურებელთა ბრუნებებს. ამგვარად აუცილებლად მაყურებლებმა მიუვლიდნენ ცუდი ფეხბურთელთა გულსწყობას.

ერთი ცნობილი მქსიკელი ტორეადორი ამბობდა: როცა არიანაზე გამოვლიდ, მუახე ორი «მტერი», ხარი და მაყურებელი. მე ვიცი როგორ გვბრძოლო პირველს, მაგრამ არ ვიცი რა გიღონო მუორის წინაშე. ასევე არიანა ფეხბურთელებიც, რომლებიც სასტიკად განიღვიბან მაყურებელთა უყოფილი რეაქციას. იმეთითა როდია შემთხვევა, რაც ზედალიონს ტრიბუნებიდან სტეკებით ენარებებთან მიმართა მიერ ცუდად შესრულებულ იღვოს, არასრულფასოვან გადამცემს ან ბარქაას. ჩვენი ხშირად გვეყრუებდა, რომ ფეხბურთელები მეტწილზე იმ არიანა, რომ მათივე აქტივადამონერი სუსტი მხარეები. გვეყრუებდა, რომ ტრიბუნებზე იმყოფებანი მათი მშობლები, დები, ძმები, მეუღლები, შვიცარბელები, მეგობრები, გვაყრუებდა ამ მომენტში—როგორი სისასტიკით განიცდიან მაყურებლის გულსწყობას. ეს განსაკუთრებით მოქმედებს ახალგაზრდა ფეხბურთელებზე, რომლებიც პირველად გამოიღვიბან ათასების წინაშე, პირველად გამოიღვიბან დიდ საფეხბურთო ბრძოლებში გამოწორობილ პარტნიორების გვერდით. ისინი განსაკუთრებულად გასაჭირის წინაშე დგანან, ძალზე ნერვიულობენ და მოწინააღმდეგე გუნდს ცდილობს მქსიმალიურად გამოიყენოს დეზორტანტების გამოყენებლობა.

ასევე შემთხვევამა მაყურებელი თუ ღერიადა მოქმეცა ფეხბურთელები, იგი შეიძლება საბოლოოდ მოსკოვის შოშა და ვეჩაიოდეს გახდეს სრულფასოვანი ფეხბურთელი. არაის კარგება ეჭვი, რომ ქართველ გულშემატკივრებს უყვარს თავისი ფეხბურთელები, მაგრამ არ უნდა დაეცაყრუდეს, რომ ყველაზე კარგი გულშემატკივარი, ყველაზე ობიექტური უნდა იყოს.

ურნალ „ნაიაობის“ 1960 წლის მე-7 ნომერში დაბეჭდა პროფ. ალ. ბარამიძის წერილი: „ქილია და დამანას“ ახალი გამოცემის გამო. ამ წერილს ურნალის რედაქციამ შემდეგი შენიშვნა გაუკეთა: „რედაქციის შემოწმება რამდენიმე პირის შეთხება, თუ რატომ არის შეტანილი სულხან-საბა ორბელიანის ნაშრომთა კრებულში „ქილია და დამანას“, როგორც მკვლევარების აზრით სახას წარმოებს არ წარმოადგენს. ამ საკითხის გამო რედაქციამ მიმართა არს. ბარამიძის, რომლის განმარტებაც აქ გვხვდება.“

ურნალ „ნაიაობის“ დაბეჭდილი პროფ. ალ. ბარამიძის განმარტების მიზნის შემდეგაც, გამოცემულმა „საბჭოთა საქართველომ“ 1959 წელს გამოცემა სულხან-საბა ორბელიანის თხზულებათა პირველი ტომი, სადაც დაბეჭდილია: „სიმბინძე სიციხისა“ და „მთავრადვე ვერსაბო“ ში, მეორე ტომად კი, როგორც ამას გამოცემულმა ამავე ტომს, გამოცემა „ქილია და დამანას“ და ის იქნება თურმე სულხან-საბა ორბელიანის თხზულებათა სრული კრებულის პირველი გამოცემა“.

ას, სწორედ სულხან-საბა ორბელიანის თხზულებათა კრებულში „ქილია და დამანას“ შეტანამ გამოიწვია შეთხებათა შორის სამართლიანი უკმაყოფილება და ურნალ „ნაიაობის“ განმარტების დაბეჭდვა. შეიცავს თუ არა რაიმე ახალს პროფ. ალ. ბარამიძის განმარტება იმის დასაბუთებლად, რომ ვახტანგს წყაპობით თაყიმი „ქორხანულ“ „ქილია და დამანას“ თარგმანის ავტორება და შეეჭვითი იგი სახას თხზულებათა ტომებში?

ქართულ ისტორიოგრაფიას მოუთხოვება ვახტანგ VI შეტად მორიდებულ ნათქვამი: „ეს ჩემი ჭირხანული ვახტანგის თხოვნი და სადაც ლეკები ჩართული იყოს, აგრევე ქართულად ლეკები ჩაერთვნა“. ნოუს ეს წერილობითი განცხადება საქართველოში იმისათვის, რომ ვახტანგს არ შეეცდოთ „ქილია და დამანას“ თარგმანის საკითხში? მაგრამ ვაგვეთხოვთ: ალ. ბარამიძის განმარტების „ვახტანგს—წერს იგი.—პირწინდით თაყვანად ბოლომდის გაღმერთაგრენია“ უცხოეთში თხზულებათა—და განმარტების ავტორი იქვე დასძინს: „ქილია და დამანას“ განმარტებით თარგმანში შესრულებულია საქმის კარგი ცოდნით, უტყუარად და სიყვარულით.¹ ვაგვეთხოვთ, სხვა რა უნდა მივთხოვოთ მთარგმნელს, თუ არა ღვიწილად „პირწინდით“ გაღმერთაგრენა და „საქ-

მის ცოდნით და გულისსიმკვირებით“ შესრულებას.
„ნაიაობის“ დაბეჭდილი ალ. ბარამიძის განმარტება განმარტებამ იმ წინასწარუბრის, რომელიც მან დაურთო 1949 წელს „საბჭოთა მწერლის“ მიერ გამოცემულ „ქილია და დამანასს“. ის მანვე წერდა: ვახტანგის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ მისი თარგმანი შესრულებულია საქმის ცოდნით, უტყუარად და სიყვარულით.² განა ამასვე არ იმეორებს ავტორი თვითნებურად წესდებულ დანართში?

„ქილია და დამანას“ ვახტანგ VI ჭირხანის ბატონობის დროს თარგმანია. არ, სას ვიჭიროებოთ მეფის ანდერძი: „ეყვანა მის ბატონისა და ამაღლებულს და დიდებულსა, დღეამეც ვეწვიერებინა, თვითმკრიბილსა და ღვთივეკვირდინისა მეფეთ-მეფისა თამარისა—ესე წიცი თარგმანია, რომელი ცხოვრებასა ქართლისას წერილი არს. ამითივე საცნაურ არს, რათავედესა საქართველოში ანუ არაქას და ანუ იფანას, ანუ ზუგდიდს მუხისასა ლეკსა ახლა იტყვიან ბუნისა—ერთი ამანი სწერია. მაშინდელი ნათარგმნი ეკამთა ვითარებით დაეკრებულ იყო.“

და შეზღუდვად ბარამის დავითის, ბატონის თემურლანის მამას, კესა და მორილის არაკაცის თარგმანს. მაგრამ არც ლეკი გამოვიდა, და ზოგი სიტყვაც დაველო, და არცა დასრულდა და დასაუბლოდა. მე ის წიცი ხელად შემოვიღარე, ენაზე რომ იყო სიტყობით და სარტოთი სრულად“ და ამიტომ—სწორს ვახტანგე.—„ამის შეტყვევს გამოეყვამე“. ქორხანს და ისასანს შეურევნა მისი მყოფი, თუცა დაველოს რამე.—ვახტანგობის იგი—ნუ ამდგომობა: ჩემი ჭირი ქვას ჭქინებოდა, დაღწებოდა. ჩემი ხელი და დაველოდ ზვიცს ალეს ააგვიღარე, და სადაც უკუთ იდგითი, არ ვიშო, და ვაგრეს იფანა.

ვანა მართე ეს ცხოვრებით არაა საქართველო იმისათვის, რომ ვახტანგ VI არაქან შეუცდებოდა ამ თხზულების თარგმანში მით უმეტეს, როდესაც „ქილია და დამანას“ ყველა გამოცემის ავტორი: „ქილია და დამანას“ სპარსულსავე ქართულად ნათარგმანში მეფის განმარტებას.³ მართალია, სახას დიდი დღეაღი მიუძღვის „ქილია და დამანას“ რედაქტორებას და ამას თითონ ვახტანგ VI არ მალავს, როდესაც მან თავის აღზრდულ ლეკსა მისწერა:

„აწ მოგორე შენ ჩემი პირველი სიყვარული, ეს საქმე კარგავა მისაქმე, თელე შე მოგია რულია“.

ვახტანგის მეორე წერილიში არ, სას ვიჭიროებოთ: ესე ჩემი წარხანული ვახტანგის გენიანად, და სადაც ლეკები ჩართული იყოს, აგრევე ქართულად ლეკები ჩაერთვნა.

სახამ პირწინდელად შესრულდა ვახტანგის თხოვნა და „ქილია და დამანას“ „გენიანად ვახტანგს“, მაგრამ სახას როლი „ქილია და დამანასს“ თარგმანში რედაქციის ფარგლებს მიწე არ ვაგისუბლებ. ამას არც აჯად. ალ. ბარამიძე უნაყრის, როდესაც წერს: „სახამ ქილია და დამანას აღუდგინა მისთვის შესავსებლის ენობრივ-სტილისტური წესები და ბრწყინვალეობა (თუმცა, როგორც ვთქვით, სახა უსუა-ვანი არ იყენებდა ტექსტის სპარსულ ორიგინალს).“

ალ. ბარამიძის თქმით სახა არ იყენებდა „ქილია და დამანას“ სპარსულ ორიგინალს, მაშასადამე სახასათვის სარედაქციო მასალა ყოფილა ის თარგმანი ტექსტი, რომელიც ვახტანგმა გადასცა მას, თუ ეს ასეა, მაშინ კი ვახტანგს იძალავა, რაში მდგომარეობის თარგმანის რედაქციის რედაქციის ხომ ნიშნავს თარგმანის ორიგინალთან შედარებას, ორიგინალთან შეუვარებას? სხვაგვარად ჩვენ არ ვგულისხმობთ თარგმანის რედაქციის თუ ღვიწე დავეკვირდებით ალ. ბარამიძის ზემოთ მოტილი ციტატას, იმ დასკვნამდე რომელიც, რომ სახა ყოფილა „ქილია და დამანას“ ქართული თარგმანის სტილისტი და არა მეცნიერული რედაქციის გამყოფელი, ვინაიდან სახას, როგორც ამას თითონ ალ. ბარამიძე ამბობს, არ განაწნდა სპარსული ორიგინალი. ამიტომ გვეტე ვარსება, რომ სახამ რედაქცია ბუნებას ვახტანგის რედაქციის სხვაგვარი დასკვნის გამოტანა აქ შეუძლებელია.

„ვახტანგის სასახელოდ უნდა ითქვას—წერს ალ. ბარამიძე—რომ მისი თარგმანი შესრულებულია საქმის ცოდნით, უტყუარად და სიყვარულით, ეტყუარად და სიყვარულით. ვახტანგს ქართულად ჩამოუკლებია განმარტებული ივანე-არაქა კრებულის სრული სწორი და სარგებლოდ კარგი თარგმანი.“

ამ სწორი მისაზრებას აჯად. ალ. ბარამიძე უფრო აღინაშნავს. „ქორხანის ბატონობის თარგმანს ვახტანგმა ქართულ ენაზე მხოლოდ მწერლობის განმარტებით და დამანას“ თარგმანს. თქვენი ძეგლი „ქილია და დამანას“ ავტორული ძეგლის პერიოდს ეკუთვნის ვახტანგის რამდენიმე ლიტერული შედევრი.⁴

ალ. ბარამიძეზე აღწერა აჯად. კ. ეკვიტაძის ქართული ლიტერატურის ისტორიის „პირველი ტომი“ წიგნის განმარტების დასაბუთებლად და ვახტანგის ნაშრომების შესახებ დასკვნას. „ქილია და დამანას“ თარგმანს ვახტანგის ხელნაწილიდან ვახტანგის ხელნაწილიდან იმისათვის და ორნა მდინებისათვის.“ (გვ. 542).

ფიქრობო, აქ არაიყოთა კომენტარები საჭიროება ანა ვახტანგ VI ჩვენ გვეყვარება აღმოსავლური პოეზიის პირველი პროფესიონალური მთარგმნელია. რომელიც დასაბუთებდა ქართული ლიტერატურა აღმოსავლური პოეზიის შესაინწინავი მუშაობა.

სამართლიანია და ქართული ეკლესტიის წინაშე დღევანდელი ვახტანგ VI-ის მიტოვების მოთხოვნა, რომ ქართული ლიტერატურის ისტორიის შეყვარებულ მუშებელთა ვახტანგს, როგორც მთარგმნელს, საცულოდ ამასა, ალ. ბარამიძის და დამანას“ თარგმანშიც ენავედეს აქვე იგი უნდა ავიჩინოთ, რომ ალ. ბარამიძის „ქართული ლიტერატურის ისტორიის“ პირველი ტომში (გვ. 415) ვახტანგის შემოქმედების გაორჩევას განიხილეს „ქილია და დამანას“ და არა სახას შემოქმედების გაორჩევის დროს.

ალ. ბარამიძის ურნალ „ნაიაობის“ ფურცლებზე დაბეჭდილ განმარტებებში ახალი დოკუმენტი არ წარმოადგენია იმის დასაბუთებლად, რომ „ქილია და დამანას“ მთარგმნელად სახა მიიჩნეოთ.

ამიტომ ის წერილები, რომლებიც განმარტებულ წიგნში წინადაც დაბეჭდილი აჯად. კ. ეკვიტაძის პროფ. ალ. ბარამიძის და სხვადას ვახტანგ VI ნათარგმნი „ქილია და დამანას“ შესახებ, სიმართლად შეიცავს და მის უაქოფის ავტორული ქართული ლიტერატურის ისტორია მოთხოვს და არც ის უშეცდომი სიყვარული, რომელიც ქართველ ხალხს აქვს არ ირდი დასაუბროდ მოღვაწის—ვახტანგისა და სახას მიმართ.

მე შევედრებოთ ვახტანგ VI თავის „ქორხანულში“—ქილია და დამანას“ თარგმანში, ამით სარგებლობავ არ ირდი ლეკებს სულხან-საბა ორბელიანის დიდი მოღვაწის ვახტანგის მიმართ განმარტების თარგმანს და დამანას“ ვახტანგის ნაყოფიერი, შენი ჩემსულ დაწვავლად.“

მის დიდებულად ამსოვლ ტანჯული მუხის „დანავალი“ და ამ დავალების შესრულებისათვის სახას ვახტანგისათვის არასოდეს მოუთხოვია არც პირით და არც თანაავტორობა, მით უმეტეს არ უთქვამს ჩემი ნათარგმნია.

¹ იმ. ალ. ბარამიძის წერილი „ქილია და დამანას“ ახალი გამოცემის გამო“. ურნალ „ნაიაობის“ 1960 წ. № 7.

² იმ. „ქილია და დამანას“, „საბჭოთა მწერალი“, 1949 წელი, ალ. ბარამიძის და პ. ინგოროვის რედაქციით, გვ. 1X.

³ იმ. ქართული ლიტერატურის ისტორია ტ. 1, ს. 367. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნათქვამი, გვ. 405, 1934 წ.

შერუდა ამერიკელი დიდი რეალისტი შერდონი ჯექ ლონდონის დახმავებით 85 წლიანი... თავის უკვდავ ნაწარმოებებში შერდონმა დიდი მხატვრული ძალი შექმნა ცხოვრებისეული სინამდვილის წინააღმდეგობებით აღსავსე სურათების დახატვა...

ჯექ ლონდონი დაიბადა 1876 წელს სან-ფრანცისკოში, გალარიხებული იტალიის ოჯახში. უწყვეტ ოჯახურმა პირობებმა აიძულა მშობელი დიდი შერალი თავი დეიწუ დამოუკიდებელი ცხოვრება. ჯექ ლონდონმა ბევრი პროფესია გამოიცვალა. ჯერ კიდევ ბავშვი ჰქონდა უიდად გაუთუბს, მუშაობდა შავ მუდგა სამსახურს ფაბრიკაში, იყო მემღერადე სარეწო გემზე...

ჯექ ლონდონი სამწერლო ახსარტვზე გამოვიდა მკვლამტვე საუკუნის ოთხმეცხრამდე წლებში. ეს ის დრო იყო, როცა ამერიკელი კამბოჯალში თავის უმაღლეს სტადიაში—იმპერიალიზმში გადაიხარა. 1893 წელს სან-ფრანცისკოში გამოვიდა უკვლამტვე კონკრენი გამოცხდა. კონკრენში გამარტვებულ გამოვიდა უკვლამტვე კონკრენი ჯექ ლონდონი. ამ დღიდან იწყება ჯექ ლონდონის ნამდვილი სამწერლო მოღვაწეობა. 1894 წელს მოვაკალმა შერდონმა მონაწილეობა მიიღო უმუშევარი შერ გამართულ გაფიცვაში, რომელზე მოვიგობის ჯარებმა მოკლეს სისასტაე კი ჩაახშეს. უკვლამტვე დარტვილმა ჯექ ლონდონმა საშუაის ტენაში ამერიკის შიღლი კონტინენტე შემოიარა. კანადაში კი, როგორც უმუშევარი, დააპატირებს და სასამართლოს გადასცემს. საპრობაღეში გაწვევებლმა არადაამარტვე პირობებმა საწინეღო შთაბეჭდილება მოახდინა ამ დღედაღამაზე. ამბივების რომ ეგამზათ არ დავიკრებოდა.—წერდა ჯექ ლონდონი.—ჩაე იქ საკუთარი თვალით ვნახე.

1900 წელს ჯექ ლონდონმა გამოაქვეყნა მოთხრობების ტრეხელი, რომელშიც მას ნიჭიერი შერდონის ხსელა მოუტყუა.

1902 წელს ჯექ ლონდონმა იანხულ ინტელი. ამ მოგზაურობის მოუღეღენა შერდონმა ცნობილი ნაწარმოები „გურგულმუდგე მცხოვრებნი“, რომელშიც ინგლისის დედაქალაქის შერნაგლე სურათებია დახატული. „არაფერი არაა ისე მშვენილი, როგორც ეს აღმოსავლეთი ლინდონი. ცხოვრება ამ უფროსად და მტკბარად. უკუიდევი უფროს, უხიხარული, საცოდავი და ღღუმი ამოხტრილი ჩანს.“—წერდა შერდონი.

ჯექ ლონდონის შემოქმედებამ თავის უმაღლეს განვითარებას 1905-1910 წლებში მიაღწია. ამ დროს შერდონი უახლოვდება რეველუციურ მოძრაობას, რომელმაც ახალი შინაჩისი და იტერიი მტყუნებარება შერმტკ მის მხატვრულ ქმნილებებს. სწორედ ამ წლებში დაწერა ჯექ ლონდონმა „ჩიკინის ქუბლი“, „მარტან იდენი“, „სლახია ბრძოლა“, „რეველიცია“ და „იტირა ეფი“. „ჩიკინის ქუბლი“ ავტორმა სამარტცენიში ბოშქ გავარა მონაპოხლებური ტრეხტების მოღვაქეა. რომანის მოავარი გმირია რეველუციონერი ერნესტ ეტერგარდი, რომელიც ლონდონის მტკ ბერნიანეებეივით თავისი პირად ბედდებრებისათვის იქ არბივის, არამდე ჩაგრული ხალხის კეივადიღობინახეობს. ამ რომანში შერდონი კრიტიკის პრეტექსტში ატარებს მონაპოხლებური კამბოჯალში, ამერიკულ „დებორტაციას“ და ყალბ ბურჟუაზიულ ცოვილობას.

ამერიკის კომუნისტური პარტიის ეროვნული კომიტეტის თავმჯდომარემ უოლდენ ფრანკმა ჯექ ლონდონის ამ რომანს მაღალი შეფასება მისცა: „სოციალისტური პარტიის წევრების შიერ შექმნილ ნაწარმოებმა შორის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ჯექ ლონდონის „ჩიკინის ქუბლს“, რომელშიც წინასწარმეტყველურადაა ნათქვამი, რომ კამბოჯალში განვითარებას თან ფაზაში მიაღწევს.“

1909 წელს ჯექ ლონდონმა გამოაქვეყნა ავტობიოგრაფიული რომანი „მარტან იდენი“, რომელშიც შერდონი თავისი თანამედროვე ამერიკის რეალისტურ სურათებს ვხვდებით. რომანში შერდონმა ვიგინგმა კამბოჯალისტური ამერიკის შეუფერება სურათები, დავისურთა ჩაგრული ადამიანების მდგარი სტერილი სანატარი, შექმნა შესანიშნავი სახე მუშათა კლასის წინააღმდეგ გამოსული ინდივიდუალისტობა, რომელმაც ბურჟუაზიულ ტრეფორმუნიონდ ათავიზუფულება და პროლეტარიატის მხარეზე დაფიქმა მარქს ვერ შეტყუა.

ეროვნული გიგლიონი

ჯექ ლონდონი არა მარტო მხატვრული ნაწერებით, არამდე ჰუმლიცისტური წერალებითაც ცნარედა იმპერიალისტურ ამერიკულ ბურჟუაზიულ იმპერიალისტურ საზოგადოებრივ აზრს. „ამ გრცელ, მიღვარდა და ცოვილებულად 350-ანაში—წერდა იგი.—არ არის ისეთი ოთხი, სადაც მანაკცეხი, ქალღიმი და მანაკცეხი მტარ უფუფუნობასა და ჩავგის არ განვიადღებენ. დე ქალკეტრე, სიდაც ისინი გურგულმუდგეში არიან ჩაერთონ, მილიონობით ადამიანები ცხოველებებით ცხოვრობენ. ბურგების ატე რი მკვადის არ განუდია ისეთი შინაშიღი, როგორც იხინი შინაშიღი იქი“.

მუშათა მოძრაობის დატყმა და რეჯექიის გამოცხებრება, ამერიკის სოციალისტური პარტიის ღღერიანა დაღღება მისი მხარეებლმა უარყოფითი დალი დასავა ჯექ ლონდონის შემოქმედებს. იგი თანდათან ჩინიშრება მუშათა მოძრაობას და მის შემდგომრიდელ შემოქმედებაში ბურჟუაზიული იდეოლოგია იტყება. იმედატრეხებულ შერდონს სოციალისტური პარტიიდან გამოდის ახალი განცხებრება: „მე გამოვიადარე სოციალისტური პარტიიდან, რადგან პარტიამ წინააღმდეგ ცეცხლი და ბრძოლა აღარ იტყინა. კლასობა ჩრბოლად პარტიის დაინტერესება შეუსტედა... მე ვფიქრობდე, რომ მუშათა კლასი თავის კლასობრივ ჰეტრანს უფედაცხილ შერმარეკელებლს გარტეუ განვიადღებულვება თავს. მაგარა, რადგანაც ამერიკის შიღლი სოციალისტური მოძრაობა შემოგებელებლას და კომპრომისებს ხვსა დადაც ჩემს სინდის უფლებას არ მაშლდეს პარტიამდე დებრე“.

ჯექ ლონდონი საშუალოდ შევიდა მსოფლიო ლიტერატურის ოქროს ხანაში. მისი რომანები, მოთხრობები და ჰუმლიცისტური წერალები დღე ტრეფიანი იტყმა ეფელ კვეენაში. იგი, როგორც პროგრესული შერდონი, უმაღლესი პოეტობით სარტებლობს ინგლის, საპოთა ეკვრების შერდონში. რტულენა მისი თარტებლად და იერი სხელები არის გამოცხებული შერდონის თითქმის ყველა თვალსაჩინო ნაწარმოები. ჯექ ლონდონის შემოქმედება დიდი პოეტობით სარტებლობს ქართველ მსოფლიოში. ქართველ ენაზე თარტებლად და გამოცხებულ შერდონს არა ერთი თვალსაჩინო ნაწარმოები მსოფლიო ლიტერატურაში იშუაიად იუ შეტყებლი იმის მავალის, რომ შერდონის მხარისა შერდონმა, მანაკცეხი, საკუთარი ძიებების ტრეფმა და დახატული ვიზინათვის შეუფარა ბრძოლა ვიწმენ და დებრების, როგორც ეს ჯექ ლონდონმა შესწავლ. სწორედ ეს იზიადც და აინტერესებს ჩვენს მსოფლიო ჯექ ლონდონის შემოქმედებაში.

ელგუზა მარტან

Advertisement for 'საქართველო' magazine, featuring the name 'საქართველო' and 'ს. ნ. ლომოვი' in large letters. Below the title is a portrait of a man. The text describes the magazine's content, including news, literature, and social commentary. It mentions the magazine's founding in 1852 and its commitment to providing information and education to the Georgian people. The text is in Georgian and is arranged in a columnar format.

„მზე კავკასიონის თაბზე“

მრავალი რამ დაწერა ტურიზმზე და მთაწმელეობაზე. ბევრი მღელვარე წუგნი მთუღელა დროს. ამ საქმიო მოწადინებელი და მოხერხებელია მრავალი ყოველი, მაგრამ გამარჯვება და დროის ვიტირებელი მხოლოდ მაგისტრებს და გაბეღულებს დარჩენია. ბევრი ტურისტის და მთაწმელის შემდეგ ისეთი გატაცებითა და თავდაურყევითა შეუება ხოლმე განცდილისა და ნანანის შესახებ, რომ კალმის დიდოსტატესა შემოეწოდებოდა. თუმცა, რა გასაკვირა, სად ფანტაზია და სად საკუთარი თვალთა ნანახი, უმაღლეს მწვერვალებზე დაწახული, შესწინი თვითი გარემოელი უწყინარაირი თვალუწმინდელი სივრცელი.

... სწორედ ამ საინტერესო და თვალწარმეტყველ სასახაბეჭდო მოვლენების პრაქტიკა ახლანამ გამოცემული ჩემი მთაწმელეობის მიერ შედგენილი რეცენზიის კავკასიონის თაბზე“ წიგნი მოამზადა გამოცემულმა „არტანუჯი“ (როგორც თვითონ გამოცემულმა რეცენზიამ, მას ადრევე გამოუტყა წიგნები კავკასიონის და მათ შორის იმავე პეტიონის წიგნი). წიგნი იწვევით სიფიქსითი შესრულებული ირასზე მეტი ფოტოსტარბული კეთების ვილზე შეკული.

ტექსტის ატორია ითხვე შტრინა, მონასტეცობაა დართი ჯონ პანტმა, ხოლო ჩებურიდან გერმანულ ენაზე თარგმანა ადოლფ ლანგენმა.

როგორც შევტყვევ, ჩემსილოვკაი-ში „მზე კავკასიონის თაბზე“ ძლიერ გამგაურებული წიგნი, და მასამაღლები თავაიანი სტუმრების თურენი ხშირად ამ წიგნიანი ასაქურებენ, განსაკუთრებით კავკასიელებს.

„თითქმის ორივე წელია...—წერს წინასიტყვაობის ატორი ჯონ პანტა— მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნების მთებში მიმოზაურაია და თხლამურებითი შიგლი, მაგრამ მთებში დაბანაყებისას იწვიათად იმდენი მეგობარი გაემეზინოს, როგორც კავკასიაში, სადაც წარსულ ზაფხულში (ქ. ი. 1959 წ.— რ.) რამდენიმე მთაწმელე ამხანაგთან ერთად ვიყოფებოდი“. შემდეგ ატორი შეუება, რომ ისინი არა მარტო ბუნების და ცად აწილულ მთებს მოუხიბლავს, რომ აღნიშნულ ტურისტთა ახალი მეგობრების სტუმარ-მასპინძლობას, რომლებსაც ისინი შეუფარებლობით და შეუცუარებლობით. ეს მათი თურე გასასარია, რომ სხვადასხვა კონომიკური და პოლიტიკური წიგნის ქვეყნებს შორის, უპანარტოსს ჯე პანტა—თურეთიკავკასიის და მეგობრების ხიდის კავებას დღეს უყოფილებლობას წარმოადგენს. მოამხელელობას კი ასეთი ზედის გადგმა შეუძლია სხვადასხვა პოლიტიკური რწყებას, კანხის ფურისა და სხვადასხვა რაისი ადვანთან შორისაც კიო.

... როგა წიგნი უკანასკნელ ფურელებს გადაუღიო და წიგნის დახურაივი, შეუძლებელია მაღლებების გრძობითი არ განისმჯელობ იმ კოლექტივისადმი, ვინც ასეთი ბრწყინებულ წიგნი შეუქნა. ვიგობათ იმის, რომ ამ წიგნის შემდგენლები უცხოელები არიან, და კერძოდ კი ჩემები.

წოდარ ჩახხაძე

მ ა რ ზ ი

წლის შესაქმე თვე 31 დღით. იმასთან დაცემებრებო, რომ ბუნებია მარტის თვეშია, ძველ ეგვიპტეშია და ძველ რომში. თუ ახალი წელი მარტისად იწყებოდა, 22 მარტი, ე.ი. ბუნებობს დღეს ქრეუმები იკრებოდნენ რომში წინადა პეტრეს ტაძართან, სადაც იყო ღმერთი ატენის (ძველ ფიგურულია ბუნების ღმერთი) სალოცავი. ატენი მამოხედებოდა თაბურში, ეგვიპტელთა ორბისის მსგავსად უყოფაღმურებოდა კვეციბოდა და მარტში კი აღსდგებოდა. 22 მარტის ბერები თავში ხელებს იცოდნენ და ტერილით აცილებდნენ ძველ წელიწადს, ხოლო სამი დღის შემდეგ— ე. ი. 25 მარტს მუსიკითა და მზარბურებით ხედელოდნენ ღმერთ ატენის მკვდრებით აღვიტნენ ე. ი. ახალ წელს.

მარტის თვის სახელწოდების წარმოშობაზე ორი აზრი არის. ტრანი ფიქრობდნენ, რომ სახელწოდება წარმოიშობა ბუნების მრისხნელ ძალით ღმერთის მარტისოსადგა, მერტაია აზრით კი რომის ღმერთის მარტის სახელისაგან. იმის დასტურება იუდეუსე კლავდიუს წლის ბოლო თვეში იანვრია და თურენიად დასაწყისში გადმოიტანა და მარტის თვის წინ დაიწყო. მას შემდეგ მარტო წლის შესაქმე თვე გახდა.

XV სათუკუნედ ძველ რუსეთში ახალი წელი აგრეთვე მარტისად იწყებოდა და ამ თვეს უწოდებდნენ წიფიანთა, сурьмяна-ს. ი. მიწის გახრობის თვის. უკრაინელებსაჟიან მარტის თვეს ცნობილია აგრეთვე წიფიანთა სახელწოდებით. ცნობილია რუსული გამოქმენა მარტის „зимы кончается“

არსი მარტი მარტი

ვისა ჩაჩნავება, დენი ს ჟოქო რივინება“

საფრანგების ეროვნული კონგრესის მიერ 1793 წელს მიღებული რევოლუციური კანონების მიხედვით მარტის თვის ქროდა ვებრუო ე. ი. ტარის თვედნტროს იწყებოდა 20 თებერვლად და მთავრდებოდა 20 მარტს. 1805 წელს რევოლუციური კანონი გაუქმდა. 1871 წლის მარტში, პარიზის კომუნამ კვლავ აღადგინა 1793 წლის რევოლუციური კანონები, რომლებაც იარსება მხოლოდ ორ თვეს მტკილ—18 მარტს— 22 მარტამდე.

ძველ საქართველოში გასაზრებელი მარტის იწყებოდა და ბარბოლ კანონმდებლმა მარტისად იწოდებოდა.

გ ა რ ე კ ა ნ ა ბ ა რ ე ლ ვ ე რ დ ე რ ი — მ ე რ ი კ ა მ ე რ ა ბ რ ა ი ა
 უ რ ი ა დ ლ ტ ო რ თ რ კ ა მ ე რ ა ბ
 მ ე რ ო ხ ე ვ ე რ დ ე რ ე — მ ა რ ტ ი ს მ ე ღ ნ ი ს ე ლ ე ბ ი ს ო ს ხ ა მ ე რ ი ა
 მ ე რ ო ხ ე ბ ი ს ო რ ი ა ნ ე ვ მ ე რ ი ა ნ ე ვ
 კ ე თ ვ ა ნ ე კ ო რ კ ო ტ ა ვ ე ლ ო
 უ რ ი ა დ ლ ტ ო რ ე პ ე ს ო ვ ს ო ს

გაეროთაინებული ერების ორგანიზაცია ყოველწლიურად მრავალ საინტერესო სტატისტიკურ ცნობას ატყვევებს. ეს ცნობები ნათლად ნიშნობს მშრომელი მისახლობის ცხოვრების აუტანელ პირობებზე კაპიტალისტურ სახანაოში. აი ზოგიერთი დასკვნები, რომლებიც შეიძლება გამოვიტანოთ ამ ცნობების შესწავლის შედეგად:

— კაპიტალიზმის მხოლოდ მეოთხედი ნაწილი იკავებს ნორმალურად, აღამადა 80 პროცენტს სისტემატურად განწყობის კუთხის ნაკლებობას.

— მსოფლიოში რაც სურსათი მზადდება, ამის სამი მეოთხედი ეკუთვნის მისახლობის მხოლოდ ერთ მეოთხედს.

ამერიკიდან ევროპაში (ესპანეთში) პირველად შემოვიდა სიმინდის მცენარე 1520 წელს, აშშ-ში კი მცენარე 1550 წელს. პირველი კარტოფილი 1565 წელს, პირველი მუსუშრობა 1569 წელს.

1542 წელს პორტუგალიელმა მოგზაურმა პეტრო მიაღწია აიპინას. იგი პირველი ევროპელი იყო, რომელსაც აიპინის მიწაზე შეუღა ფეი.

მეცნიერებლებსაჟიან 3000 წლით ადრე სურბერბისთვის ცნობილი იყო კბილის დაღობვა.

ნახაბი-ხუმრობა

მ მ მ ბ რ ე ვ ა ნ ი ა

რედაქტორი ალიო მირტუხუბაგა	სარედაქციო კოლეგია: ო. გიგინევიძე, ს. ლურჯაშვილი, ფ. ტაბაღაძე, ო. ციციშვილი, რ. ჩხეიძე, უ. ჯგერაძე
მ.მ. კაპიტალიზმი კომიუნისტიკის მამოცემლობა	მხატვარი-რედაქტორი გ. თინათი
რედაქციის მხახანათი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 42, IV სართ.	ტექნიკური რედაქტორი
რედაქციის შეთხრული მახალხი ადვოკატის არ უტრებელი.	ტელ. — რედაქციის და მ/გ, მდებინ — 3-82-80, განყოფილებების — 3-08-30
ხელმოწერითა დახსენებლად 9/11-61 წ. გათმობ. № 17, კაბ. ზომა 70x108/1, 1,5 ზღ. ფურც. ნახაბედ ფურც. 4,11, ხაზგორი ფორმათა რაოდ. 4,78.	შესანიშნო ფორმათა რაოდენობა 4,8. ფიქსურ ფორმათა რაოდენობა 4,8. ტრავა 22.000, შეჯ. № 276, უფ. 00022

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал „Дроша“ (на грузинском языке) Издательство ЦИ НП Грузии

საქ. კა ტვის გამოცემლობის მ/გ „კომუნისტი“, თბილისი, ლენინის ქ. №14.

მიმდინარე წლის 18 მარტს შესრულდა პარიზის კომუნის 90 წლის-
თავი. ეგრე პოტიე ფრანგი რევოლუციონერი კომუნის იყო, იგი პირადად მონა-
წილობადა პარიზის კომუნის ბრძოლებში ეფრასილია ჯალათების წინააღმ-
დემა. მერე პოტიეს კალამს გაეთქმის „ინტერნაციონალი“ ტექსტი და მზა-
ვალი ლექსი, რომელიც მან მიუძღვნა ფრანგ კომუნარტებს. 1871 წლის,
პარიზის კომუნის დაბრკელების შემდეგ, პოტიამ დაწერა შესანიშნავი ლექსი:
„კომუნა არ მომკვდავარ“, რომელშიც იგი ამბობს შემსაღწევეს ჯალათებს.
ქვემოთ ვაკვეყნებთ ახ ლექსს ფრანგულიდან სერგო თურნავას თარგმანით.

ენა პოეზია

კომუნა არ მომკვდავარ!

(სახელმწიფო კვირის მონაწილეობა)

ის მოკვლეს მხეყურ გაბორტებით,
მოკვლეს ხომბებით, მოკვლეს ტყვიებით,
მტრებს შეებრძოდა თავგამოდებით,
მაგრამ ჩაჰკოლეს შურისძიებით.
ჯალათთა ხრივამ კვლე გაიხარა,
ნორჩი სიცოცხლე ჰგონით მკვდარი,—
მაგრამ, ო, არა! ის არ მომკვდავარ,
კომუნა ისევ ცოცხალი არის!

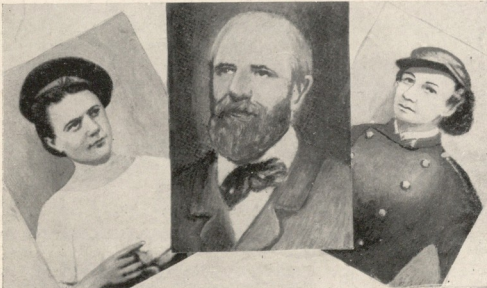
როგორც ნამდვილი დაუღესი ველებს,
ჰქრის და თავთავებს ირვვილე ეცემა,—
ასი ათასი კაცი მოსცილეს
გაცოფებულმა ეფრასილებმა.
ასი ათასის სისხლი დამცვარა,
სისხლი ჭაბუკის, სისხლი ჭვადარის,—
მაგრამ, ო, არა! ის არ მომკვდავარ,
კომუნა ისევ ცოცხალი არის!

მოკვლეს ვარდნი ტანვებით, წამებით,
მოკვლეს ფურცანსი ღუფათადაც ერთად,
და მათი სისხლით, მათი გვამებით
გააძლეს შინა,—მუნაგი მტერთა.
მაგრამ ის დღესაც სიმართლის ფარად,
ბარიკადებზე ამაყად მდგარი—
ცოცხლობს და იბრძვის, ის არ მომკვდავარ,
კომუნა ისევ ცოცხალი არის!

ბევრმა კვამი ფულზე გაჰყიდა
და გმირთა სახეის, უკვდავ გმირობას
ცილისწამების დორბეებს აყრიდა...
უსინდისობებს, უსარტყვილობებს,
უნდობათ ლუფი ამოცვარათ
დიდი კომუნა, თითქოსდა მკვდარი,—
მაგრამ, ო, არა! ის არ მომკვდავარ,
კომუნის სული ცოცხალი არის!

ყვედვან აფრქვევენდნ რისხვის საშინელს,
ჰოსპიტალებშიც თოფით ჩნებოლენდნ,
საწოდებიდან ჰყრინდნ დაჭრილებს
და მერე ხომბით ეკვეთებოლენდნ.
შიშმა გააკრთო, დარნმა დაჭვარა,
კომუნის სახე, სახე მწუხარის,—
მაგრამ, ო, არა! ის არ მომკვდავარ,
კომუნა ისევ ცოცხალი არის!
1871 წ.

**პარიზის კომუნის ბარიკადებზე მებრძოლი: (მარცხნიდან)
კრისტინაა დ'არკანი, ეგრე პოტიე და დუიზა მიშელი.**

პატრის ღუმემა და მისი შვილები

როგორ გაბეძეს!

ღუმემა მოკვლეს? ვინ მოკვლა, როგორ!
რა უნდათ მისენ ყორნებს ფრთაზეებს?
სისხლში რომ დგახარ, ტანჯულუ კონგო,
განა ასეთი რა დააშავე?

მხოლოდ იმითომ, რომ მართალი გულში
თავისუფლების ღვრულია გაქვს დიდი?
შენი ცხოვრების მომავლის სწულში
ეს რა მღელვარე ცრემლები მიდის.

ცეცხლს ვინ უკიდებს, ისედაც დღემდის
უწყლობისაგან მიწის დახეთქილს,
გული არა აქვს ტყვიებს ვინ ესვრის
აქვანში ყმაწვილს თვალზეგახვილს.

გადამთილმა როდემდის ზოდის
შენი სიცოცხლის ოქროს ზოდები,
შენს სახლში უხვოდ რად უნდა იყო,
ლუქმას გიყოფდნენ სხვები როდემდის!

გაიძილა გმირი, სამშობლოს შვილი,
გადელობა მონობას მყერდით,
ბოლო მივიღოს ბავშვების ტირილს
და მწუხარებს კონგოელ დიდის.

აფრიკელ ხალხთა ბორკილის მსხვერვი
აღაფრთოვანებს მსოფლიოს ხალხებს,
თავისუფლების დროშების ჩხვეა
მშვილობის ბაღის ყვავილებს არჩევს.

მაგრამ, ვაი, რომ ღუმემა მოკვლეს!
ამაყ შევარდნის მოსტეხვის ფრთები?
არა, მზის მოსვლას ვინ დააოკებს,
ვინ დაადაბლოს მაღალი მთები.

მტრის ცხარეკითხულში ტყვეობის დროსაც
მედვრად იბრძოდა კონგო ტანჯულს,
მოკვლეს და ისევ ფრიალებს დროშოდ
და ხალხს მიუძღვის ზე აღმართული.

ღუმემა მოკვლეს? ვინ მოკვლა, როგორ!
ის გრავალით კვლავ ისევ დაჰქრის,
ცეცხლმოდებული პატარა კონგო
თავისუფლების დროშას არ დაჭრის!

პახანან მორბანელი

ეროვნული
ბიზლიროთება

